విషయానుక్రమణిక

పరిచ్ఛేదము. పుటలు.

BIBLIOGRAPHY.

(ఈ గ్రంథరచనకు సంబంధరచనకు తోడ్పడిన పుస్తకాల పట్టిక.)

1. History of Rochdale Pioneers
   George Jacob Holyoake.
2. Co-operation in India & Abroad
   S. S. Talmake.
3. Co-operation at Home & Abroad   C. R. Fay.
4. Co-operation in Many Lands ....   Gordon.
5. Co-operative Democracy ....   Warbasse.
6. Consumer's Co-operative Societies
   Charles Gide.
7. The Madras Co-operative Manual (Revised)
   Hemmingway.
8. Indian Economics
   G. B. Jathar & S. G. Beri.
9. Wealth of India ....Wadia & Joshi.
10. Wealth and Taxable Capacity of India
    Shah & Khambata.
11. Sixty Years of Indian Finance....   K. T. Shah.
12. The Economic Advance of
    British Co-operation. 1913-'31.....   H. J. Twigg.
13. The Report of the Royal Commission
    on Agriculture in India
14. The Indian Year Book, 1933.
15. Poverty and Kindred Economic Problems
    in India (Govt. of India 1932)

16. Indian Central Banking Enquiry Committee Report, 1931.

17. The Official Year Book of the Australian Commonwealth, 1931.

18. The Canada Year Book, 1932. (Dominion Bureau of Statistics.)

19. The Official Hand Book of the Irish Free State.

20. The Year Book of Agricultural Co-operation, 1932—33.

21. The Whitaker's Almanac, 1932.

22. The Proceedings of the Imperial Conference, 1930.

23. The Indian Crisis .... Fenner Brockway.

24. The Simon Committee Report.

25. India in 1930—31. .... Govt. of India.

26. Life and Experiences of a Bengali Chemist.... Sir P. C. Ray.

27. Economics of Khaddar .... Richard B. Gregg.

28. Young India. .... MAHATMA GANDHI.

29. The Mysore Economic Journal., 1932.

30. Administration Reports of the Working of Co-operative Societies in Madras, 1930—33.

(Other References are given in the body.)

భారతదేశస్థితిగతులు

పీఠిక.

లోక స్థితిగణమునందలి యంకెలవలన భారతదేశము సకల సంపద లకు నిలయమయ్యు ప్రపంచములోని చిన్న చిన్న దేశములకన్నను ఉత్పత్తి యందు వ్యవసాయపరిశ్రమలందు వాణిజ్యమునందు వెనుకబడియుండుటయు, మనప్రజల విద్య, ఆరోగ్యము, జీవనాధార సౌఖ్యములు ప్రపంచములోని తక్కిన దేశములతో పోల్చిచూచినచో నడుగడలో నుండుటయు గాన వచ్చుచున్నది. దీనికారణ మేమా యని వితర్కించుట మన పనికాదు. ఈ దుస్థితిని తొలగించు టెట్లని యాలోచించుటయే మన కర్తవ్యము.

దేశదారిద్ర్యము మాన్పుటకు చేయవలసిన ప్రథమ చికిత్స గాఢ ముగా దేశము నావరించియున్న అవిద్యాంధకారమును తొలగించుటయే. అట్లు చేసిననే ప్రజలు కన్నులు తెరచి తమ దుస్థితిని, ప్రపంచములోని అభివృద్ధిని, గాంచి బాగుపడుటకు ప్రయత్నింపగలరు. పాఠశాలలు, గ్రంథాలయములు, ఉపన్యాసములు, సినిమా, రేడియో, ప్రదర్శనములు మొదలగు సమస్త నూతన సాధనములచేతను విద్యావ్యాప్తి గావింపవలెను.

దేశసంపద నభివృద్ధిచేయుటకును ప్రజల ఆదాయమును హెచ్చు చేయుటకును ప్రయత్నించవలెను.

వ్యవసాయమునందు నూతనపద్ధతు లవలంబించవలెను. సాగుచేయవల సిన భూమినంతయు సాగుచేయవలెను. పల్లపు సాగుకొరకు నీటిపారుదలను వృద్ధిచేయవలెను. మంచి ఎరువులు పరికరము లునుపయోగింపవలెను. లాభ కరములగు క్రొత్తపంటలను వేయుట మొదలిడవలెను. పంటలను నిలువచేసి లాభసాటి ధరలకు విక్రయించుట కవకాశము కలిగింపవలెను. వ్యవసాయపు పనులకు వలసిన ధనమును చౌకవడ్డీలకు సులభసాధ్యము చేయవలెను. రైతులు కోర్టులలో దిగి పాడుకాకుండ మాధ్యస్థ తీర్మానపద్ధతి ప్రారంభింపవలెను. సంవత్సరము పొడుగున పనిలేనికాలమును వ్యర్థపరచు రైతులకు వారి కుటుం బములకు తీరికవేళలందు పనికలిగించి వారి యాదాయమును వృద్ధిపరుపగల పాడిపంటలకు సంబంధించిన పరిశ్రమలు, అనుగతగృహ పరిశ్రమలు, చేతి పనులు నెలకొల్పవలెను.

దేశములోని ముడిపదార్థములను ఖనిజజంతువృక్ష సంబంధపుటుత్పత్తులను పాడిపంటలను పుట్టినవి పుట్టినట్లు విదేశములకు ఎగుమతిచేసి అధిక వెలలకు వానినే తయారగువస్తువులుగా దిగుమతిచేసికొను పద్ధతిమాని నిర్మాణ కౌశలముచేతను, మానవ పరిశ్రమలచేతను యంత్రసాహాయ్యమునను సరకుల నెల్ల కొంచెముగనో గొప్పగనో నిర్మాణవస్తువులుగ మార్చి ఎగుమతిచేయుచు మనము సులభముగా చేసికొనలేని వస్తువులను మాత్రమే దిగుమతిచేయ వలెను. ఇందులకువలసిన కార్ఖానాలు యంత్రాలయములు స్థాపించి నడుప వలెను.

ఆరోగ్యపుష్టియందు వాణిజ్య వ్యవసాయ పరిశ్రమలందు సమష్టికృషి సమష్టి ప్రయత్నము సమష్టిలాభమునుగల సహకార పద్ధతులను ప్రజల యందు వ్యాపింపజేయవలయును.

దేశప్రజల జనసత్వముల వశీవృద్ధిగావించి జీవనాధార సౌఖ్యములు, ఆరోగ్యము కలిగింపవలెను. ఇతరదేశములందువలెనే ఆరోగ్య సూత్రములను రోగనివారణోపాయములను బోధింపవలెను. రోగచికిత్సకు ఉచితవైద్యసహాయము గావింపవలెను జబ్బుపడిలేచిన వారికి విశ్రాంతిగృహములను ఉచితజీవనోపాధియు కలిగింపవలెను. అనాథలకు, అశక్తులకు, వృద్ధులకు, దరిద్రులకు, బాలబాలికలకు, ప్రసూతిస్త్రీలకు, వ్యాధిగ్రస్తులకు దారిద్ర్యమున మరణింపకుండుటకు వలసినజీవనవృత్తి, ఉపకారవేతనములు, ఇతరసాహాయ్యమును గావింపవలెను.

పైన చెప్పబడిన పనులెల్ల ఎవరుచేయవలెను? వీని కెల్లకావలసిన ధన మెవ రొసగెదరు? ఈగొంతెమ్మకోర్కెలేమి? అని ప్రశ్నింప బనిలేదు. ప్రపంచమునందు నాగరకతగల ప్రతిదేశమందునుగూడ ప్రజాహితైక ప్రభుత్వములు వానియొక్క వివిధశాఖలు, ఉపశాఖలు, నిర్వహించు కార్యములే యివి. ఉన్నదానిలో నూటికి డెబ్బదియైదు వంతుల ఆదాయ మీపనుల కొరకే వినియోగింపబడుచున్నది. వీనికొరకు వలసిన శాసననిర్మాణముగావింపబడుచున్నది. ఈకార్యములను జేయు స్థానిక ఉద్యోగ అనుద్యోగ సంఘములకు సమస్తవిధములగు సాహాయ్యము గావింపబడుచున్నది. అచ్చటి మునిసి

పాలిటీలు, జిల్లాబోర్డులు సహకారసంఘములుకూడ ఈ పనులు చేయుచున్నవి. ఈకార్యము లెల్ల సక్రమముగా నిర్వహింపజేయుటకు, ఇందుకొరకు తగిన ప్రజాభిప్రాయమును కలిగించుటకును, తాముకూడ పనిచేయుటకును, ఆయా దేశములందలి జనసామాన్యము, స్త్రీపురుషులు, గ్రామ పట్టణ తాలూకా జిల్లా సంఘములుగా నేర్పడి చక్కగా పనిచేయుచున్నారు. అచ్చటి ధనికులు జమీందారులు తమధనము నంతయు స్వార్థములకొరకు భోగవిలాసములకొరకు దుర్వినియోగము చేయక ప్రజోపయోగకర కార్యముల కిచ్చుచున్నారు.

ఈకార్యము లెల్ల సాధించి దేశసేవ చేయుటకు వలసినబుద్ధిని, పూనికను, శక్తిని ఈశ్వరుడు మనదేశ ప్రజలకుగూడ ప్రసాదించునుగాక.

దశాంశభిన్న గణితము.

ప్రపంచస్థితిగతులను గూర్చిన అంకెల పట్టికలందు సాధారణముగా దశాంశభిన్నగణిత పద్ధతి యుపయోగింపబడుచున్నది. ఒక అంకె పూర్ణసంఖ్యకాదనియు నది పదింటనో నూరింటనో వేయింటనో ఒక భాగమనియు తెలుపు గణితపద్ధతికే దశాంశభిన్నగణితపద్ధతి యనిపేరు. దీనిని సూచించుటకుఒక సంఖ్యకుముందు ఒకచుక్క నుంచెదరు. దీనికే దశాంశబిందు వని పేరు. ఈచుక్కతరువాతి '.5' అని ఒక అంకెయున్నచో నది దశాంశభిన్నము; అనగా పదింట 5 భాగములు. '.05' అని యున్నచో నిది శతాంశము; అనగా నూరింట 5 వంతులు. '.15' అని యున్నచో నూరింట 15 వంతులు. '.652' అని యున్నచో నది సహస్రాంశము; అనగా వేయింట 652 వంతులు, ఇట్లే వరుసగా చుక్కతరువాత ఎన్ని అంకె లున్న నాయాఅంకెల విలువ పదేసివంతులు తగ్గిపోవును. '51.5' అని యున్నచో 51 అనునది పూర్ణసంఖ్య. దీనివిలువ 51. '.5' అనునది దశాంశము; అనగా పదింట 5 వంతులు. రెండును కలిసి 51½ అగును.

ప్రబోధము.

"మనదేశ దుస్థితిని ఇతర దేశముల యౌన్నత్యముతో పోల్చి చూచిన గాని స్వరాజ్యావశ్యకత స్పష్టపడ నేరదు. ప్రజాసేవకులకు, ప్రజా ప్రతినిధులకు, ప్రచారకులకు, ఉపన్యాసకులకు, విద్యార్థులకు, అధ్యాపకులకు, నత్యంతోపయోగములగు ప్రపంచ స్థితిగతుల లెక్కలు తెనుగున లేని కొఱతను సోదరుడు శివరావుగారు తీర్చినారు. చదువుకొన్నవా రందరు ఎల్లప్పుడును చేత నుంచుకొనవలసిన గ్రంథ మిది. ఇందలి విషయములను ప్రజలలో బాగుగా వ్యాపింపజేయుట దేశభక్తుల పరమధర్మము.

స్థానిక సంస్థల అధ్యక్షులందరు తమ సంరక్షణక్రింద నున్న విద్యాసంస్థలలోని ఉపాధ్యాయులకు ఈ పుస్తకము నందజేసినచో దేశమునకు నిజముగు విద్యాభివృద్ధికిని తోడ్పడినవా రగుదురు. విద్యార్థు లందరు దీనిని తప్పక కొని శివరావుగా రిట్టి యుపయుక్త గ్రంథముల నింకను ప్రచురించుటకు ప్రోత్సాహ మొసగవలెను. స్వదేశీ ప్రదర్శనములను నడుపువా రీ గ్రంథము నుచితముగా పంచిపెట్టినచో ప్రదర్శనములయొక్క ఉద్దేశములు ఫలించును. ఈ లెక్కలను 'సహకార వస్తునిలయోద్యమము' నకు అనుబంధముగా ప్రకటించినందులకు కృష్ణాజిల్లా సహకార సమ్మేళనమువారి నభినందించుచున్నాను. ఆంధ్రదేశములోని సహకారసంస్థ లన్నియు నీ గ్రంథమును తమతమ సంఘములకు అందజేసినచో వయోజనవిద్యకు గొప్ప ప్రబోధము కలిగించినవా రగుదురు.

మనదేశములోని గ్రంథకర్తలు తమ రచనలయొక్క ఆధారప్రమాణములను తెలుపు అలవాటు లేకపోవుటచేత వానియొక్క విలువ గ్రహించుట కవకాశము లేకున్నది. ఈ గ్రంథమునం దట్టిలోపము లేక పోవుటవలన నిందలి లెక్కలు విశ్వసనీయములు మాత్రమేగాక పరిశోధకులకు మార్గదర్శకము లగుచున్నవి."

మాగంటి బాపినీడు.

భారతదేశస్థితిగతులు.

లోకస్థితిగణనము.

(STATISTICS)

భారతదేశ ప్రజల దామాషా ఆదాయము.

వివిధ అంచనాలు. *

ఎవరి అంచనా?	ఏ సంవత్సరము	దామాషా ఆదాయము మనిషి 1 కి సాలుకు ఎన్నిరూపాయలు.
దాదాభాయి నౌరోజీ	1870	రు 20—0—0
బారింగ్ బార్బర్	1882	27—0—0
డిగ్బీ	1898-99	18—0—0
కర్జను ప్రభువు	1900	80—0—0
డిగ్బీ	1900	17—4—0
అట్కిన్సన్	1875	26—0—0
,,	1895	34—0—0
,,	1911	50—0—0 / 80—0—0
వాడియా. జోషీగారు	1913-14	44—5—6
షా ఖంబటా గారు	1921-22	67—0—6
ఫిండ్లేషిరాస్	1921	107—0—0
,,	1922	116—0—0
సర్ విశ్వేశ్వరయ్యగారు	1931	80—0—0

* విశ్వేశ్వరయ్యగారిదిగాక తక్కిన అంకెలు Indian Economics by G. B. Jathar and S. G. Beri, అనుగ్రంథము నుండి.

ఈఅంకెలవిషయములో గమనింపవలసిన ముఖ్యవిషయములు

1. ధరలతేడాలు: 1913 - 14 లో 45 రూపాయల ఆదాయము 1921 - 22 లో 81 రూపాయలతో సమానము.

2. షా ఖంబటాగార్లు బ్రిటీషురాజ్యము సంస్థానములుకలిపి అంచనా వేసిరి. బ్రిటీషురాజ్యము కొంచె మధికభాగ్యవంతము గనుక లెక్కిన అంచనాల దామాషా తగ్గును.

3. ఫిండేషిరాస్ గారి అంచనాలో వేలకువేలు సంపాదించు వృత్తి వంతులు ఉద్యోగుల ఆదాయము చేరినది.

4. వివిధదేశముల ఆదాయములతో నిది పోల్చిచూచునప్పుడు ఆయా దేశీయుల ఆహారవ్యవహారములు కూడ గమనింపవలసి యుం డును. అందరికి నొకే జీవనాధారపద్ధతు లుండవు.

5. ఇటీవల 1931 లో బ్యాంకింగు విచారణ సంఘమువారు భారత దేశములోని కర్షకుల దామాషా ఆదాయము ఎంత హెచ్చు మదింపువేసినను సాలుకు తల 1 కి 42—0—0 రూపాయల కన్న లేదని నిర్ణయించినారు. అందువలన మనదేశములో తల 1 కి దామాషా ఆదాయము రోజు 1కి రు 0—1—7 లు.

ఇతరదేశములలో నేడు రోజునకు మనుష్యుని దామాషా. ఆదాయము.

దేశము	ఒక అంచనా	ఇంకొక అంచనా
	రు. అ. పై.	రు. అ. పై.
అమెరికా	3— 0—0	5— 1—0
ఆస్ట్రేలియా	2— 4—0	4— 0—8
కెనడా	1—10—4	3—12—9

రోజుకు మనుష్యునికివచ్చు దామాషా ఆదాయము. 8

దేశము	ఒక అంచనా రు. అ. పై.	ఇంకొక అంచనా రు. అ. పై.
ఇంగ్లాండు	2— 1—8	8— 4—10
జర్మని	1— 3—8	1— 6—5
జపాను	0—12—9	0—14—8
భారతదేశము	0— 1—7	0— 2—9 0— 3—2

వివిధ దేశములలో సాలుకు మనుష్యునికి వచ్చు దామాషా ఆదాయము (రూపాయలు)

కొన్ని అంచనాలు.

దేశము.	1900 (రూపాయలు)	ఐరోపా సంగ్రామము వకు పూర్వము.	1914	1919	1924
అమెరికా	585	750	1080	1850	3328
బ్రిటీషుదీవులు	...	600	750	1250	1456
జర్మని	380	705	450	520	570
ఫ్రాన్సు	405	495	570	...	608
కెనడా	390	435	600	1420	1511
ఆస్ట్రేలియా	600	480	830	1431	1481
జపాను	...	345	315	198	205
భారతఖండం	17-4-0	30	45	74	80

వివిధ దేశముల సంపద, దామాషా ఆదాయము. *

దేశము.	విస్తీర్ణము చతురపు మైళ్లు.	జనసంఖ్య. (1921 జనభా లెక్క)	దేశముయొక్క మొత్తము జాతియసంపద రూపాయలు.	(సం॥)	పాలుకు మనిషి 1కి దామాషా ఆదాయము రూపాయలు.	(సం॥)
1 అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములు	3027000	11 కోట్ల 93 లక్షలు	320803862000	(1922)	2247	(1928)
2 బ్రిటీషు దీవులు	94000	4 కోట్ల 59 లక్షలు	119200000000	(1925)	1209	(1929)
3 ఆస్ట్రేలియా	2975000	64 లక్షలు	6000000000	(1917)	1431	(1924)
4 కెనడా	3654000	95 లక్షలు	27687000000	(1927)	1787	(1927)
5 దక్షిణాఫ్రికాసమితి	472000	76 లక్షలు	3000000000	(1917)	336	(1928)

* ఈపట్టికలో మొదటిమూడుకాలముల అంకెలును చివరకాలము అంకెలును భారతదేశ ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించిన Poverty and Kindred Economic Problems in India అను పుస్తకములోనుండి గ్రహింపబడినవి. నాల్గవ కాలములోని అంకెలు అమెరికా దేశపు 'అఫీషియల్ స్టాటిస్టిక్సు' అను గ్రంథమునుండి గ్రహింపబడినవి.

ఈ అంకెల విషయములో గమనింపవలసిన ముఖ్యవిషయము : చాలా తక్కువ విస్తీర్ణము, జనసంఖ్యయు గల దేశములు సైతము భారతదేశముకన్న అధికధనవంతములుగ నుండుట. ఇట్లని ఆయాదేశములకు మనకన్న అధికమగు సహజసంపద గలదని తలంపరాదు. వాని ధనమునకు గారణ మా దేశముల పరిశ్రమలు, వాణిజ్యము అభివృద్ధి గాంచుటయే.

దేశము.	విస్తీర్ణము చతురపు మైళ్లు	జనసంఖ్య	దేశముయొక్క మొత్తం జాతీయసంపద రూపాయలు	(సం॥)	సాలుకు మనిషి 1కి దామాషా ఆదాయము రూపాయలు	(సం॥)
6 జెకోస్లావకియా	54000	1 కోటి 43 లక్షలు	9942000000	(1928)	516	(1925)
7 డెన్మార్కు	16000	35 లక్షలు	5360000000	(1928)	801	(1927)
8 ఫ్రాన్సు	213000	4 కోట్లు 10 లక్షలు	60000000000	(1925)	603	(1928)
9 జర్మని	181000	6 కోట్లు 26 లక్షలు	59500000000	(1925)	570	(1925)
10 ఇటలీ	120000	4 కోట్లు 10 లక్షలు	25000000000	(1925)	345	(1927)
11 జపాను	260000	8 కోట్లు 34 లక్షలు	5107000000	(1928)	198	(1925)
12 స్వీడన్	195000	2 కోట్లు 20 లక్షలు	42103000000	(1928)	551	(1920)
13 పోలెండు	150000	3 కోట్లు	14000000000	(1928)	222	(1928)
14 హంగేరి	36000	85 లక్షలు	3155200000	(1924)	339	(1927)
15 రష్యాసోవియట్ సమితి	8240000	14 కోట్లు 70 లక్షలు	......	...	144	(1925)
,, ఐరోపాలోని భాగము	...	...	50000000000	(1924)		
16 భారతదేశము బ్రిటీషు పరగణాలు	1094000	25 కోట్లు 70 లక్షలు	45000000000	(1922)	120	(1929)

భారతదేశ స్థితిగతులు

బ్రిజల విద్యాజ్ఞానము.

	100 మంది పురుషులలో చదువగల వారు 5 సం॥ ప్రాయము పైవారు	100 మంది స్త్రీలలో చదువ గల్గవారు 5 సం॥ ప్రాయము పై బడినవారు.
తిరువాన్కూరు	38.0	17.3
కొచ్చిను	31.7	11.5
బరోడా	24.0	4.7
బ్రిటీషు ఇండియా	14.4	2.0
యావద్భారత దేశము	13.9	2.1
మైసూరు	14.3	2.3
హైదరాబాదు	5.7	0.8
రాజపుటానా ఏజన్సి	6.8	0.5
కాశ్మీరము	4.6	0.3

(సైమను నివేదిక పుట 383)

ఇది 1921 జనాభా ప్రకారము గుణింపబడిన లెక్కలు. 1931 జనాభాను బట్టి చూచినచో తగును. 1911 లో బ్రిటీషు ఇండియాలో చదువగల్గ పురుషులు 12 మంది; 1881 లో 8 మంది. పాశ్చాత్యదేశముల లోను అధినివేశములలోను నూటికి 98 మంది చదువగలవారు.

ఇట్టి స్థితిలో	కెనడాలో 290 మందికి	ఒక ప్రాథమిక	పాఠశాల కలదు.
	దక్షిణాఫ్రికాలో 850	,,	,,
	న్యూజిలాండులో 500	,,	,,
	ఆస్ట్రేలియాలో 520	,,	,,
	భరతఖండమున 1400	,,	,,

ప్రాథమిక విద్యకొరకు తల 1 కి సంవత్సరమునకు చేయబడు వ్యయము

అమెరికా	రు 16—4—0 లు
ఇంగ్లాండు	9—0—0
ఫ్రాన్సు	9—0—0
డెన్మార్కు	17—5—0
జపాను	7—0—0
భరతఖండము	0—2—0

వివిధ దేశముల జనన మరణములు.

(1930 సం॥ అంచనా)

దేశము.	చతురపు మైలుకు జన సంఖ్య ఒక్కొడి కెంత?	1000 మంది జన సంఖ్యకు జననము లెన్ని?	1000 మంది జనసంఖ్యకు మరణము లెన్ని?	1000 పుట్టుకలకు 1 సం॥ లోపు శిశు మరణము లెన్ని
1 బ్రిటీషు దీవులు (ఇంగ్లాండు స్కాట్లాండు ఉత్తర ఐర్లాండు.)	485.41	16.8	11.8	76
1 (ఎ) ఇంగ్లాండు వేల్సు మాత్రము	649.	16.8	11.4	60
2 ఆస్ట్రేలియా	2.20	19.9	8.6	47
3 న్యూజీలాండు	14.51	18.8	8.6	34
4 దక్షిణాఫ్రికా సమితి	16.48	26.6	9.1	70
5 కెనడా	2.70	24.0	11.6	92
6 ఐరిషు ఫ్రీస్టేటు	...	19.8	14.1	67
7 అమెరికా	40.56	18.9	11.9	(1929) 68
8 జర్మని	347.66	17.5	11.1	84

1933

దేశము.	చతురపు మైలుకు జన సంఖ్య ఒకి డి ఎంత?	వేయి మంది జన సంఖ్యకు జననము లెన్ని ?	వేయి మంది జనసంఖ్యకు మరణము లెన్ని ?	వేయి పుట్టుక లకు 1 సం॥ లోపు శిశు మరణము లెన్ని ?
9 ఫ్రాన్సు	193.41	17.7	15.7	79
10 స్విజర్లాండు	248.	17.8	12.2	50
11 ఇటలీ	358.16	26.2	13.7	120
12 బెల్జియం	685.68	18.4	15.0	104
13 స్పెయిను	115.77	29.0	17.0	117
14 సోవియటురష్యా	68.78	44.4	18.8	...
15 జపాను	387.70	33.0	20.0	142 (1929)
16 ఈజిప్టు	57 1!	36.5	37.3	159 ,,
(వ్యవసాయ ప్రదేశములలో)	104.7			
17 సింహళము	216.29	34.7	24.9	187 ,,
18 భారతఖండము *	117.	35.99	26.85	180.83

సరా:—సామాన్యాయుము: బ్రిటీషు దీవులలో 51.5; అమెరికాలో 60. ఫ్రాన్సులో 48.4; జర్మని ఇటలీలో 47; జపానులో 41.8; భారతఖండములో 23.

* పై అంకెలు "Official Year Book of Australia" నుండి స్వీకరింపబడినవి. భారతదేశము నందలి మరణ సంఖ్యలో చాలవరకు నివారించుటకు వీలుగలట్టి మలేరియా మొదలగు జ్వరములవలననే సంభవించుచున్నవి. ఇతరదేశములకన్న మనదేశములో దారిద్ర్య మధికము. పుష్టికరమగు ఆహారములేదు. రోగచికిత్సకు శక్తిలేదు. రోగనివారణకు అవకాశములేదు, జనుల యజ్ఞానమును బాపగల విద్యలేదు. ఇతరదేశము లందువలె మన దేశము నందు నింకనెంతో కమితకృషి చేయవలసి యున్నది. ప్రభుత్వము ప్రజల

ఆరోగ్యము కొరకు విద్యకొరకు తగినంత సొమ్ము ఖర్చుపెట్టవలెను. ప్రజలు సహకారోద్యమ మాదిగాగల స్వయంకృషి ప్రయత్నములుచేసి యిందుకు తోడ్పడవలెను.

---

* వివిధ దేశప్రజల దామాషా ఆయుర్దాయములు.

దేశము	జన్మమున ప్రత్యాశ.	10 సంవత్సరముల ప్రత్యాశ.	20 సం॥ ప్రత్యాశ	30 సం॥ ప్రత్యాశ	60 సం॥ ప్రత్యాశ	80 సం॥ ప్రత్యాశ
			(పురుషులు)			
భారతదేశము	22.59	33.26	27.46	22.45	10.00	3.06
జర్మని	47.41	52.01	43.43	35.29	13.18	4.41
డెన్మార్కు	54.90	55.10	46.30	38.00	15.20	5.10
ఇంగ్లాండు, వేల్సు	51.50	53.08	44.21	35.81	13.78	4.96
ఫ్రాన్సు	45.74	49.75	41.53	34.35	13.81	4.87
			(స్త్రీలు)			
భారతదేశము	23.31	33.74	27.96	22.99	10.11	3.06
జర్మని	50.68	53.99	45.35	37.30	14.17	4.52
డెన్మార్కు	57.90	56.70	48.00	40.10	16.50	5.50
ఇంగ్లాండు, వేల్సు	55.35	55.91	47.10	38.54	15.48	5.49
ఫ్రాన్సు	49.13	52.03	44.02	36.93	15.08	5.38

ఈ అంకెలు బ్రిజ్ నారాయణ్ గారివి. Jathar & Beri (1931) పుట 53. ఇది చూచినచో మనదేశ స్త్రీ పురుషులెంత బలహీనముగ నున్నారో తెలియగలదు. దారిద్ర్యము, వైద్య సహాయములేమి, శిశుమ రణములను విపరీతము చేసినది, విద్యాబుద్ధులు నేర్చి దేశమునకు సంఘమునకు నుపకరింపగల తరుణవయస్కుల మరణముల త్యధికముగ నున్నవి.

భారతదేశస్థితిగతులు

వివిధదేశప్రజల ఆర్థికజీవనము, వృత్తులు.

వృత్తి.	భరతఖండము	ఫ్రాన్సు	ఇంగ్లాండు	అమెరికా
		నూటికెందరు ?		
1 ముడిసరకుల ఉత్పత్తి- భూమిమున్నగుట.	73.15	42	10	44
2 పరిశ్రమలు, ఎగుమతి దిగుమతి వర్తకము.	17.59	44	74	36
3 పరిపాలనశాఖ ఉద్యోగములు వృత్తులు.	3.12	14	16	20.1
4 వివిధవృత్తులు	6.14			

సర్ మోక్షగుండం విశ్వేశ్వరయ్యగారి అంచనా.

దేశము	వ్యవసాయమువలన జీవించువారు నూటికెందరు ?	పరిశ్రమలవలన జీవించువారు నూటికెందరు ?	వర్తకమువలన జీవించువారు నూటికెందరు
అమెరికా	22.0	29.8	15
జర్మని	30.5	38.1	...
ఫ్రాన్సు	38.3	31.1	12.9
కెనడా	35.0	26.9	18
ఇంగ్లాండు-వేల్సు	7.0	40.0	14
భారతదేశము	71.2	11.2	5.9

ప్రపంచములో నిరుద్యోగుల సంఖ్య.

ఇంగ్లాండు స్కాట్లాండు వేల్సు	29 లక్షలు
జర్మని	52 లక్షల 50 వేలు
అమెరికా సం॥ రాష్ట్రములు	1 కోటి
భారతదేశము	4 కోట్లు

---

* వ్యవసాయ పరిశ్రములవలని ఆదాయము.

సాలుకు జనులఆదాయము తల 1 కి ఎన్ని రూపాయలు?

దేశము	పరిశ్రమలవలన	వ్యవసాయమువలన	మొత్తము
1. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములు	1300	286	1586
2. కనడా	1047	464	1511
3. బ్రిటీషుదీవులు	308	80	388
4. స్వీడన్	384	129	513
5. జపాను	120	85	205
6. భారతదేశము *	13	67	80

ఇవి మోక్షగుండం విశ్వేశ్వరయ్యగారి అంకెలు (1932)

---

* భారతదేశసంపద, ప్రజల దామాషా ఆదాయము నభివృద్ధిచేయుటకు మార్గములు లేకపోలేదు. మనదేశములో ప్రకృతిసంపద యమితముగా కలదు. మనభూమిని పూర్తిగాసాగుచేసి గనులు త్రవ్వి పరిశ్రమల నభివృద్ధిచేసినచో సాలుకు వేయికోట్ల రూపాయలు రాగలవనియు అమెరికా దేశముతో పాటు అర్థికాభివృద్ధికలుగుట కవకాశములుకలదనియు పై మున్నగు అర్థశాస్త్రజ్ఞులు నిర్ణయించినారు.

జనసంఖ్య.

మన దేశములోని జనసంఖ్య అధికము కాదు.

మన దేశజనసంఖ్య వృద్ధియు అధికము కాదు.

1871 నుండి 1921 కి వృద్ధి నూటికి.	భరతఖండము	5.1 %
	ఫ్రాన్సు	5.7 %
	బ్రిటీషు దీవులు	66.8 %
పది సం॥ లకు దామాషా వృద్ధి:	భరతఖండము	1.0 %
	ఫ్రాన్సు	1.15%
	బ్రిటీషు దీవులు	13.8 %

శాస్త్రప్రకారము పదేండ్లకు నూటికి 10% చొ॥ వృద్ధి పొందవచ్చును. భారతదేశమున 1921 లో 31 కోట్లునుండి 1931 లో 35 కోట్లకు జనసంఖ్య వృద్ధి 10.2.% అయియున్నది.

గ్రామములందు జనసంఖ్య	87.28%
పట్టణములందు	11.59%
ఎక్కడనున్నది తెలియదు	1.13%
	100

వివిధదేశముల భూసారము, పంటలు.

వివిధదేశములయొక్క భూమిలోని తారతమ్యము చూచినను భరత ఖండమునకు ప్రకృతి సంపద అధికమని తెలియును.

మొత్తము భూమిలో ఆయారకము నూటికి ఎన్నివంతులు ?

దేశము		సాగులాయఖు భూమి	తోటలు	పచ్చిక బయళ్ళు	ఇతర పంటలు	అడవులు	నిరుపయోగపు భూమి
ఫ్రాన్సు		47.6	.1	20.2	2.2	18.6	7.7
	ద్రాక్షతోట	3.41		...		...	
బ్రిటీషు దీవులు		26.8	.4	48.4	.1	4.6	24.7

దేశము		సాగు, లాయఖుభూమి	తోటలు	పచ్చికబయళ్లు	ఇతర పంటలు	అడవులు	నిరుపయోగపు భూమి
జర్మని		50.4	.9	16.9	...	27.4	4.1
	ద్రాక్షతోటలు	.3					
ఇటలీ		51.9	1.2	21.2	1.2	17.8	8.9?
	ద్రాక్షతోటలు	8.8					
కెనడా		81.4	.6	26.5	...	26.5	23.5
భరతఖండము. బ్రిటీషు రాజ్యము		62	...	...	1.0	14	20
ఆస్ట్రేలియా		21	...	50	...	...	25

1919—1920, 1920—1921, సంవత్సరములలో దామాషా ప్రకారము ఆయా దినుసులు యకరమునకు ఎన్ని (lb) పౌనులు పండుచున్నవి.

దేశము	గోధుమ	బార్లీ	మొక్కజొన్న	అవిసె	వరిధాన్యము
బ్రిటీషుదీవులు	1861	1550	...	...	...
ఫ్రాన్సు	1185	1015	882	429	534
ఇటలీ	900	775	1854	468	8500
అమెరికా	775	1077	1684	880	1755
కెనడా	748	1077	8046	321	...
ఆస్ట్రేలియా	775	802	1425	347	...
జపాను	1496	1487	1487	401	3232
భరతఖండము (బ్రిటీషు రాజ్యము)	677	994	1163	255	1886

ఈయంకెలు వాడియా, జోషీగార్ల పుస్తకమునుండి. ఇట్లు ప్రకృతి సంపదకలిగియు ఆర్థికస్థితిలో భరతఖండము వెనుక బడి యున్నది. తక్కిన దేశములు పురుష ప్రయత్నమువలన ప్రభుత్వ సహాయమున నభివృద్ధి గాంచుచున్నవి.

వ్యవసాయము కొరకు ప్రభుత్వము చేయు వ్యయము.

దేశము	ఏసంవత్సరపు అంచనా?	1000 మంది జనసం ఖ్యకు ఎన్ని రూపాయలు	1000 యకరములకు ఎన్ని రూపాయలు
అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములు	1919-20	1020	210
బ్రిటిషు దీవులు	1921	960	1880
జర్మని	1910	945	185
ఇటలీ	1925-26	255	184
బ్రిటిషు ఇండియా*	1924-25	34	.0

వివిధ దేశములలోని రైతుల పొలములు,

దామాషా విస్తీర్ణము (Average Agricultural Holding)

ఖండముయొక్క విస్తీర్ణము.

దేశము	§ యకరములు	‡ 1921 వ సం॥ జనాభా లెక్క ప్రకారము దామాషాగా రైతుకు తల 1కి యకరములు.	
ఇంగ్లాండు	62.0		
జర్మని	21.5		
ఫ్రాన్సు	20.25	బొంబాయి	12.2
డెన్మార్కు	40.0	పంజాబు	9.2
బెల్జియం	14.5	మధ్యరాష్ట్రములు బీరారు	8.5
హాలెండు	26.0	బర్మా	5.6
అమెరికా సం యుక్త రాష్ట్రములు	148.0	మద్రాసు	4.9
		వంగరాష్ట్రము	3.1
జపాను	3.0	బీహారు ఒరిస్సా	3.1
చైనా	3.25	అస్సాము	3.0
భారతదేశము (వంగదేశము)	2.2	సంయుక్త పరగణాలు	2.5

*The Punjab Peasant. by—Darling (quoted in Indian Banking Enquiry Report Page 41.)

§ Life and Experiences of a Bengali Chemist, Sir P. C. Ray. Royal Agricultural Commission 1928

‡ 1931 జనాభా పత్రము ఇది 8 వ వంతు తగును.

చిన్న చిన్న మళ్లు ఎంత అనర్ధదాయకములో పెద్దపొలము లెంత ఉపయోగకరములో వేరుగా చెప్పనక్కరలేదు. వంగదేశము శాశ్వత జమీందారీ బందోబస్తుగల పరగణా. తక్కిన పరగణాలలో రైత్వారీపద్ధతి. అందువలన తక్కిన పరగణాలలోని పొలము లింకను చిన్న చిన్నవిగా నున్నవి.

వివిధ దేశముల పశుసంపద,
జీవజంతువులు. (1930 సంవత్సరము)

దేశము.	గుఱ్ఱములు.	పశువులు.	గొఱ్ఱెలు.	పందులు.
బెల్జియము	1245971	1758654	...	1249621
జెకోస్లావకియా	747650	4538904	886040	8088025
డెన్మార్కు	494465	3057438	190984	4871897
ఫిన్లాండు	394850	1902600	1810000	426000
ఫ్రాన్సు	2985650	15681140	10451760	6101810
జర్మని	3519504	18481207	3500923	23864565
బ్రిటీషు దీవులు	1211825	7758551	24669494	2669925
ఐరిషు ఫ్రీస్టేటు	447699	4038344	3515147	1052217
ఇటలీ	967406	6892722	9896038	3157484
స్వీడన్	653000	3060000	652000	1761067
స్విట్జర్లాండు	140028	1609073	188888	924271
రష్యా (సోవియట్ సమితి)	31158400	52581700	89859900	12182700
కెనడా	3295000	8987000	3696000	4000000
అమెరికా సం|| రాష్ట్రములు	12803000	58956000	51911000	52828000
దక్షిణాఫ్రికా సమితి	856040	10517984	45010446	885286

* Canada Year Book (1932.)

దేశము.	గుఱ్ఱములు.	పశువులు,	గొఱ్ఱెలు.	పందులు.
ఆస్ట్రేలియా	1845614	11202134	104558842	1018824
న్యూజిలాండు	297195	3765668	30841287	487789
జపాను	1490360	1488240	20728	706151
బ్రిటీషు ఇండియా	2218808	146958583	35783401	...

దేశము.	1920 లో లెక్కల ప్రకారము 100 మందికి ఎన్ని పశువులు ?	1927 లో లెక్కల 100 మంది జనసంఖ్యకు ఎన్ని గొఱ్ఱెలు ?
ఆస్ట్రేలియా	259	167
న్యూజిలాండు	150	1854
దక్షిణాఫ్రికా సమితి	120	578
ఐరిషు ఫ్రీస్టేటు	136	105
కెనడా	80	37
భరతఖండము	61	7

ప్రపంచ ఉత్పత్తులు * — దినుసులు

గోధుమ. మొత్తము ప్రపంచ ఉత్పత్తి 5150 లక్షల క్వార్టరు

1931 (క్వార్టరుకు 480. lb. పౌనులు)

	1930 నికరపు లెక్క లక్షల క్వార్టరు	1931 అంచనా లక్షల క్వార్టరు
1 సోవియట్ రష్యా	1800	1250
2 అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములు	1060	1110
3 కెనడా	490	370
4 భారతదేశము	490	430
5 అర్జంటినా	300	300

* అంకెలు Whitkers Almanack నుండి.

ప్రపంచ ఉత్పత్తులు.

గోధుమ.	1980 నికరపు లెక్క లక్షల క్వార్టరులు	1981 అంచనా లక్షల క్వార్టరులు
6 ఫ్రాన్సు	290	820
7 ఆస్ట్రేలియా, న్యూజిలాండు	270	220
8 ఇటలీ	260	310
9 స్పెయిన్	180	180
10 జర్మని	170	180
11 రొమేనియా	160	140
12 ఉత్తర ఆఫ్రికా, ఈజిప్టు	180	140
13 యుగోస్లావియా	110	110
14 పోలెండు	100	90
15 హంగేరీ	100	80
16 బల్గేరియా	70	70
17 జెకోస్లావకియా	60	50
18 బ్రిటీషుదీవులు, ఐరిషు ఫ్రీస్టేటు	50	50
19 జపాను, కొరియా	50	50

బియ్యము	(టన్నులు)
భారతదేశము	49000000
జపాను, కొరియా	15000000
ఇండో-చైనా	6000000
హాలెండు-తూర్పు ఇండీసు దీవులు	5000000
సయాము	4000000
జావా, మదుర	4000000
ఫిలిప్పైన్ దీవులు	4000000
ప్రపంచపు ఉత్పత్తి	87000000

దూది	(టన్నులు)*
అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములు	8000000
బ్రిటీషు ఇండియా	900000
చైనా	400000
ఈజిప్టు	870000
సోవియట్ రష్యా	270000
ప్రపంచ ఉత్పత్తి	5600000

* టన్ను అనగా 2240 lb పౌనులు   వీశెకు 8 lb పౌనులు

పుట్టికి 500 lb పౌనులు   80 తులములు 2.0571 lb పౌనులు

బంగారము	ట్రాయిఔన్సులు	ఉప్పు	టన్నులు
దక్షిణాఫ్రికా సమితి	10700000	అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములు	7000000
అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములు ఫిలిప్పైను దీవులు	2200000	జర్మని	3000000
కెనడా	2100000	సోవియట్ రష్యా	3000000
మెక్సికో	650000	చైనా	2400000
ఆస్ట్రేలియా-న్యూజిలాండు	650000	బ్రిటీషు దీవులు	2000000
దక్షిణరొడేశియా	548000	భారతదేశము	1800000
భారతదేశము	360000	ఫ్రాన్సు	1600000
ప్రపంచ ఉత్పత్తి	19000000	ప్రపంచఉత్పత్తి	28000000

పంచదార (చెఱకుగడలనుండి)	(టన్నులు)	పంచదార (బీటుదుంపలనుండి)	(టన్నులు)
భారతదేశము	3250000	జర్మని	2500000
క్యూబా	3075000	సోవియట్ రష్యా	1775000
జావా	2975000	ఫ్రాన్సు	1190000
హవాయి	870000	అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములు	1160000
ఫార్మోసా	800000	జెకోస్లొవేకియా	1130000
ఫిలిప్పైన్ దీవులు	790000	పోలెండు	760000
పోర్టోరికో	700000		
ఆస్ట్రేలియా	540000	ప్రపంచఉత్పత్తి	11500000
ప్రపంచఉత్పత్తి	16250000		

తేయాకు	టన్నులు	పొగాకు	టన్నులు
చైనా	400000	అమెరికా సంయుక్త	
భారతదేశము	193000	రాష్ట్రములు	680000
సింహళము	114000	బ్రిటీషు ఇండియా	600000
హాలెండు తూర్పుఇండీస్		సావియట్ రష్యా	180000
దీవులు	75000	గ్రీసు	70000
జపాను	39000	ప్రపంచఉత్పత్తి	2000000
ప్రపంచఉత్పత్తి	810000		

వివిధ దేశములలోని ఉప్పు వాడకము.

(పరిశ్రమలకు కలిపి) 1921 - 22 లో తల 1 కి ఎన్ని lb పౌనులు ?

(3 పౌనులొక వీశె)

భారతదేశము	12
ఆస్ట్రియా	16
బెల్జియం	16.5
ఇంగ్లాండు	40
ఫ్రాన్సు	18
హాలెండు	11.[illegible]
ఇటలీ	20
పోర్చుగల్	35
రష్యా	18
స్పెయిన్	12
ప్రష్యా (జర్మని)	14
స్వీడన్; నార్వే	9.5
స్విజర్లాండు	8.5

భారతదేశ రైతుల ఋణభారము.

రాష్ట్రము.	గ్రామములందలి మొత్తము ఋణభారము.*	రిమార్కు.
1 బీహారు, ఒరిస్సా	155 కోట్ల రూపాయలు	దీనిలో 24 కోట్లు భూస్వాములది; 129 కోట్లు రైతులది; 2 కోట్లు ఇతరులది
2 మద్రాసు	150 కోట్ల రూపాయలు	గ్రామములందు పట్టణములందును రైతులకుగల ఋణమిందు చేరినది.
3 బొంబాయి	81 కోట్ల రూపాయలు	(ఉజ్జాయింపు అంచనా)
4 వంగ రాష్ట్రము	100 కోట్ల రూపాయలు	దీనిలో 62 కోట్లు దీర్ఘ వాయిదాల ఋణము
5 బర్మా	50-60 కోట్ల రూపాయలు	(ఉజ్జాయింపు అంచనా)
6 పంజాబు	135 కోట్ల రూపాయలు	...
7 మధ్యరాష్ట్రములు	36 కోట్ల రూపాయలు	భూస్వాముల ఋణము 6 కోట్లు. రైతుల ఋణము 30 కోట్లు
8 సంయుక్త రాష్ట్రము	124 కోట్ల రూపాయలు	దీనిలో అన్నిరకముల వ్యవసాయకూలీల ఋణము చేరినది
9 అస్సాము	22 కోట్ల రూపాయలు	
10 మధ్యప్రాంతములు (Central Areas)	18 కోట్ల రూపాయలు	ఢిల్లీ, అజ్మీరు, మార్వారు 3 కోట్లు చొప్పున ఋణములు చేరినవి.
1 కూర్గు.........	35 మొ॥ 50 లక్షల రూపాయలు	...

మొత్తము ఋణము 876 కోట్ల 45 లక్షల రూపాయలు లేక 900 కోట్లరూ॥లు

Indian Central Banking Enquiry Committee Report Vol. I. Part II. Page. 31

దేశములో అర్థము నుత్పత్తిచేయని తరగతులవారి లాభములు (సాలియానా) *

1 గ్రామములందలి ఋణభారపు మొత్తము 900 కోట్ల రూపాయలపైన నూటికి సాలుకు 10 రూపాయలు వడ్డీ చొప్పున	90 కోట్ల రూపాయలు
2. గ్రామములందలి దుకాణదారుల లాభములు. ఏడులక్షల ఏబదివేల గ్రామములపైన గ్రామము 1 కి 100 రూ చొప్పున	7 కోట్ల 5 లక్షల రూ॥
3 భూకామందులకు చెల్లవలసిన శిస్తు. ఇది ప్రభుత్వమువారి శిస్తుతో సమానమని యూహింప వచ్చును.	35 కోట్ల రూపాయలు.
4 దేశములోని స్థానిక పెట్టుబళ్ళు రమారమి 100 కోట్లని యూహింపగా దానిపైన 100 కి 10 రూపాయల చొప్పున వడ్డీ	10
5 చిన్నవర్తకులు, యజమానులు. మొదలగువారి వివిధలాభములు.	7 కోట్ల 5 లక్షల రూ
	150 కోట్ల రూపాయలు

భారతదేశపు సాగుభూమి 1924 — 25.

	మొత్తము భూమిలో నూటికెన్ని వంతులు	
	బ్రిటిషు పరగణాలు	సంస్థానములు.
అడవులు	13.0	12.8
సాగునాలాయఖు	22.7	17.4
సాగులాయఖు	23.0	12.0
బంజరు	7.	9.5
పైరువేసిన భూమి	34.2	48.3
మొత్తము యకరములు	7000 లక్షలు	4017 లక్షలు

* ఇది షాగారి అంచనా. (Wealth and Taxable Capacity)
ఈ భారము సామాన్యరైతు తలపైన కార్మికుని తలపైన బడుచున్నది.

1930.31 భారతదేశ కృషిసంబంధపు లెక్కలు.

	యకరములు.		యకరములు
సర్వేచేయబడిన విస్తీర్ణము	745524108		
సంస్థానముల భూమి	76179399		
నికరపు విస్తీర్ణము	669344769		
సాగుభూమి	229115236	సాగుచేయబడిన నికరపు విస్తీర్ణం	229115236
		పాలుసాలు బంజరు	49617618
సాగులేని భూమి	49617618	సాగులాయఖు బంజరు	154016726
		సాగునాలాయఖు	146810510
అడవులు	87962385		

పల్లం సాగు.

	యకరములు
గవర్నమెంటు కాలువలక్రింద	22159951
ప్రైవేటు	3716883
చెరువుల క్రింద	6765234
నూతుల క్రింద	11745107
ఇతర ఆధారములు	5310541
మొత్తం నీటిపారుదల	49697216

(1921-26) 5 సంవత్సరములకు నీటిపారుదల 46690000

పైరు : మెరక పల్లం కలిసి.

	యకరములు
ధాన్యములు, అపర దినుసులు	202736765
నెలపు దినుసులు	16457557
నారలు	18322404
గొల్లమేత	9209888
పండ్లు కూరగాయలు	5146769
వివిధపంటలు, (ఆహార యోగ్యములు)	1724468
ఇతరములు	1070483
మొత్తము పైరు	261913198
ఒకేమారుకన్న హెచ్చు సాగు చల్లినపైరు	32798198
నికరం పైరభూమి	229115236

షరా:—సాగు విస్తీర్ణము కన్న పెరుపేయు విస్తీర్ణము అధికముగా నుండుటకు కారణము రెండుమూడు చల్లుచుండుటయే. దారిద్ర్యమువలన నిజముగా సాగుచేయతగిన భూమిలో మూడవవంతు మాత్రమే సాగుచేయబడుచున్నది.

ప్రపంచములోని 20 దేశముల ఎగుమతులు దిగుమతులు కలిసిన మొత్తము వ్యాపారము.

దేశము.	1913 లో ఎన్ని డాలర్లు విలువది? (లక్షలు)	1913 లో ప్రపంచములో ఎన్నవ స్థానము నాక్రమించినది?	1913 లో ఎన్ని డాలర్లు విలువది? (లక్షలు)	1930 లో ప్రపంచములో ఎన్నవ స్థానము నాక్రమించినది?
బ్రిటీషుదీవులు	57641	1	74383	1
అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు	42052	3	67813	2
జర్మని	49662	2	51697	3
ఫ్రాన్సు	29532	4	37403	4
కెనడా	10953	9	18749	5
నెదర్లాండ్సు	28144	5	16665	6
బ్రిటీషు ఇండియా	13760	7	16135	7
బెల్జియం	15964	6	15973	8
ఇటలీ	11883	8	15426	9
జపాను	6768	12	14563	10
అర్జంటినా	8722	10	13059	11
ఆస్ట్రేలియా	7246	11	8827	12
స్విజర్లాండు	6361	14	8602	13

* డాలరు మూడురూపాయలు చొప్పున చూసుకొనుడు.

అంకెలు Canada Year Book.

మొత్తము వ్యాపారము దేశము.	1913 లో ఎన్ని డాలర్ల విలువది? (లక్షలు)	1913 లో ప్రపంచములో ఎన్నవస్థానము నాక్రమించినది?	1913 లో ఎన్ని డాలర్ల విలువది? (లక్షలు)	1930 లో ప్రపంచములో ఎన్నవ స్థానము నాక్రమించినది?
స్వీడన్	4459	16	8586	14
డెన్మార్కు	3791	17	8448	15
బ్రిటీషు దక్షిణాఫ్రికా	3304	18	6448	16
బ్రెజీలు	6407	13	5751	17
స్పెయిను	4562	15	5577	18
నార్వే	2501	19	4641	19
న్యూజీలాండు	2062	20	4198	20

	విస్తీర్ణము.	జనసంఖ్య
1 అర్జంటినా దక్షిణ అమెరికా రిపబ్లికు	1132000	10522000
2. బ్రెజీలు ,,	3300000	40000000

ఇతరదేశముల విస్తీర్ణములు మఱియొక పట్టికలో నున్నవి. పోల్చి చూచుకొనునది.

భారతదేశ ఎగుమతులు *

	1928-29	1931-32	1931-32లో
మొత్తము విలువ	330 కోట్ల రూపాయిలు	200 కోట్ల రూపాయిలు	మొత్తము ఎగుమతిలో ఆ సరకు నూటికి ఎన్నివంతులు?
కొన్ని సరకుల తఫ్సీళ్లు.			
1 (ముడి) జనుము	323492000	111881000	7.18
2 జనపనారసరకు	369049000	219242000	14.06
3 దూది	666910000	287819000	15.26

* ఎగుమతులన్నియు నిర్మాణవస్తువులుగా చేయతగిన ముడిపదార్థముల గుట గమనింపుడు.

	1928-29	1931-32	1931-32 లో
మొత్తముఎగుమతులు	330 కోట్ల రూపాయిలు	200 కోట్ల రూపాయిలు	మొత్తము ఎగుమతిలోని సరకు నూటి కెన్నవంతులు?
కొన్ని సరకుల తబ్సీళ్లు.			
4 నూలుసరకు	77956000	48183000	8 09
5 ధాన్యము, అపరములు పిండి	336942000	208718000	18.07
6 తేయాకు	266041000	194874000	12. 4
7 విత్తులు	296252000	145888000	9.80
8 లోహములు, ఖనిజములు	89108000	54710000	8.51
9 తోళ్లు, పదనుచేసిన చర్మములు	94482000	58520000	8.48
10 పచ్చితోళ్లు, చర్మములు	95598000	86571000	2.34
11 ముడిఉన్ని, ఉన్నిసరకు	59071000	88678000	2.16
12 మైనము (Para fine wax)	24554000	28174000	1.49
13 తెలికపిండి (Oilcake) (వేరుశనగపిండి)	88418000	20068000	1.89
14 లక్క	86426000	18894000	1.18
15 కాఫీ	16925000	9450000	.61
16 రంగులుచేయు పదార్థములు	11505000	8694000	.56
17 పొగాకు	12947000	8502000	.55
18 నూనెలు	8663000	5723000	.37
19 ఎముకలు (పరిశ్రమలకొరకు)	6282000	4514000	.29
20 (ముడి) రబ్బరు	19985000	4458000	.28
21 బ్రెషులకు, చీపుళ్లకు పనికివచ్చు పీచు	2592000	2048000	.13

భారతదేశపు దిగుమతులు. *

మొత్తము దిగుమతుల విలువ కొన్ని సరకుల తక్సీళ్లు.	1928—29 253 కోట్ల రూపాయల. వేల రూపాయలు	1931—32. 165 కోట్ల రూపాయలు	1931—32లో మొత్తము దిగుమతులవిలువలో నూటికెన్ని వంతులు
1 నూలు నూలు సరకులు	67,1516	26,1881	20.72
2 మెషినరీ, యంత్రములు మిల్లుసామాను	18,8604	10,9234	8.64
3 లోహములు, ఖనిజములు (Ores)	26,8884	9,7765	7.74
4 తైలములు (తైలద్రవ్యములు)	11,6328	9,7226	7.69
5 పంచదార	16,0895	6,1658	4.88
6 వాహనములు (Vehicles)	11,0060	4,4847	3.55
7 పనిముట్లు, పరికరములు Instruments apparatus and appliances.	4,9171	8,6920	2.92
8 ముడిపట్టు, పట్టుసరకులు	5,0061	2,7356	2.70
9 రంగులు (Dyes)	2,8[illegible]81	2,6765	2,16
10 ఇనుపసామానులు	5.2828	2.6091	2.12
11 రసాయనిక ద్రవ్యములు ఔషధులు(Chemicals)	2,4794	2,5697	2.06
12 కాగితములు, అట్టలు	8,2995	2,5024	2.08
13 మద్యములు	8,5716	2,2686	1.98

* ఈ అంకెలు Indian year Book (1933) లోనివి.

భారతదేశదిగుమతులు

మొత్తము దిగుమతుల విలువ కొన్ని సరకుల తప్పల్లు	1928—29 158 కోట్ల రూపాయిలు వేల రూపాయలు	1981—32, 165 కోట్ల రూపాయలు	1981—32లో మొత్తము దిగుమతులవిలువలో నూటికెన్ని వంతులు
14 రబ్బరు	2,8618	2,2228	1.79
15 మసాలావస్తువులు సుగంధద్రవ్యములు	2,2408	2,0822	1.76
16 ఓషధులు, ఔషధములు	2,0218	1,9111	1.65
17 ఉన్ని, ఉన్నిసరకులు	5,0187	1,6206	1.28
18 పండ్లు, కూరగాయలు	1,6889	1,3447	1.06
19 గాజు, గాజుసామాను	28749	12197	.97
20 ధాన్యములు, అపరములు, పిండి	107281	11761	.98
21 పొగాకు	27460	9484	.75
22 సబ్బులు	15610	8872	.70
23 చిత్రిపురంగులు	14420	8758	.69
24 ఇంజనీరింగు సామానులు, గృహనిర్మాణ పరికరములు	12196	8878	.65
25 మసులు	18299	8176	.57
26 ఉప్పు	14682	7179	.54

1928-29 కన్న 1981-32 లో భారతదేశములోనికి విదేశవస్తువుల దిగుమతులు తగినమాట నిజమేగాని ఇవి భారతదేశ వస్తు ఉత్పత్తి హెచ్చినందువలన గాక ప్రపంచార్థిక దుస్థితి దేశదారిద్ర్యమువలనరాజకీయముల వలననై యున్నది. ఈ అవకాశము తీసికొని దేశపరిశ్రమల నభివృద్ధిచేయుట దేశములోని కోటీశ్వరుల యొక్కయు దేశభక్తులయొక్కయు ప్రభుత్వము యొక్కయు కర్తవ్యమైయున్నది.

కెనడా దేశపు దిగుమతులు ఎగుమతులు.

భారతదేశమునందునుండి ముడిసరకు లెగుమతిచేసి తయారువస్తువులు దిగుమతి చేయుటగాక కెనడాలోని ఎగుమతులు కెనడాలో తయారగు సరకులే. దిగుమతులు కెనడాలో తయారు కానట్టియును కెనడా ఉపయోగించునట్టియు సరకులు.

1931 లో మొత్తము దిగుమతుల విలువ: 906612696 (డాలర్లు)

ఎగుమతి దిగుమతుల స్వభావము.	అన్నిదేశములనుండి దిగుమతి నూటికెన్ని వంతులు?	అన్ని దేశములకు ఎగుమతులు నూటికెన్ని వంతులు?
1 వ్యవసాయ సంబంధములగు సరకులు (రసాయనిక వస్తువులు, నార, కర్ర గాక) యితర కూరగాయ పదార్థములు	19.59	36.55
2 జంతు సంబంధవస్తువులు (నార రసాయనిక వస్తువులు గాక)	5.07	10.47
3 నార, నేతవస్తువులు, నూలు దారాలు	14.42	0.81
4 కర్ర, కర్రసామాను, కాగితములు	5.08	28.88
5 ఇనుము, ఇనుపసామానులు	21.50	4.87
6 ఇనుముకాని యితర లోహములు, లోహవస్తువులు	6.58	11.96
7 లోహసంబంధములుగాని, ఖనిజములు ఖనిజపు సరకులు (రసాయనికములుగాక)	16.94	2.64
8 రసాయనికములు, దానిదగ్గర సంబంధముగల పదార్థములు	3.98	1.60
9 వివిధములగు సరకులు	6.89	3.27
	100	100

* ఈ అంకెలు Canada Year Book లోనివి.

భారతదేశ వాణిజ్యము లాభకరమా?

మనదేశము మొత్తము వ్యాపార మధిక గనుకను, మన దిగుమతుల కన్న ఎగుమతులు హెచ్చుగనుకను ఆ తేడాసొమ్ము భారతదేశమునకు లాభముగా ఎంచవచ్చునని విదేశీయుల వాదన. కాని ఇది నిజముకాదు.

1. మనము ఎగుమతి చేయు ముడిసరకులే అధికవిలువగల తయారు వస్తువులుగా చేయబడి మనకు అంటగట్టబడుచున్నందున ఆ తేడాక్రింద మనము ప్రకృతి సంపదకు చెందిన పదార్థము లిచ్చుకోవలసివచ్చుచున్నది. మనము సీమనుండి దిగుమతిచేయు మల్లీతాను ఖరీదులో మన మారుబేర గానికి వచ్చు స్వల్ప లాభముతప్ప తక్కిన సొమ్మంతయూ సీమయిల్లు వ్యాపారి మ్రింగుచున్నాడు.

భారతదేశ విదేశవస్త్రవ్యాపారమున ఇంగ్లాండు వర్తకులు పొందు లాభము.

(ఇంగ్లాండుకు ఎగుమతిచేయు దూదిపైన)

దిగుమతి వర్తకునికి నూటికి 3 వంతులు	భీమా ఏజంటుకు నూటికి $\frac{1}{8}$ వంతు
	బ్యాంకరుకు ,, 3 వంతులు
ఓడ ఏజంటుకు ,, 3 వంతులు	రవాణాదారునికి ,, 1 వంతు

(భారతదేశములో దిగుమతియగు వస్త్రముల పైన.)

తయారు చేయువానికి	ఎగుమతిదారునికి నూటికి 4 వంతులు
వడుకు వానికి రంగులు	ఓడ ఏజంటుకు నూటికి 3 వంతులు
వేయువానికి నూటికి 5 వంతులు	భీమాఏజంటుకు నూటికి $\frac{1}{8}$ వంతు
చలువ చేయువానికి అద్ది	బ్యాంకరునకు నూటికి 3 వంతులు
కము చేయువానికి	దామాషా గవర్నమెంటు
నూటికి 4 వంతులు	పన్ను నూటికి 20 వంతులు
(Packer) ప్యాకుచేయు	పోస్టుట్రస్టు చార్జిలు
వానికి నూటికి 1 వంతు	నూటికి 1 వంతు
రవాణాదారునికి నూటికి 1 వంతు	మొత్తము నూటికి 53 వంతులు

మనము ఓడవారి కేవు క్రింద బ్యాంకి మారకముల క్రింద ప్రవాసాలన సెంతో మొత్తము చెల్లించవలసియున్నది. ఈ విలువ తేడాల మొత్తము నెల్ల మనము మన ముడిసరుకులతో చెల్లించుచున్నాము.

2. ఎగుమతి దిగుమతి లెక్కలుకూడా సరియైనవి కావు. లెక్కలలో దిగుమతుల విలువలో ఓడకేవు కూడ చేరియున్నది. ఎగుమతుల విలువలో ఓడకేవు చేరలేదు. నూటికి నాలుగువంతు లిది యుండును. దామా షాగా సాలుకు దిగుమతులపైన 10 కోట్ల రూపాయిలు ఎగుమతులపైన 12 కోట్ల రూపాయిలు మనము చెల్లించినాము. అందువలన ఎగుమతులవిలువకు 12 కోట్లు చేర్చవలసియున్నది.

3. మన దేశమునుండి ప్రవాసాలన ప్రవహించిపోవు ధన ప్రవాహము చూచినచో వాణిజ్యలాభ మెంత హీనమో తెలియును.

1921-22 లో	1. ఇంగ్లీషు ప్రభుత్వము ప్రభుత్వరీత్యా మన వలన వసూలు చేసుకొన్న మొత్తము (Home charges)	50 కోట్ల రూపాయలు
	2. విదేశీయులు భారతదేశములో స్థాపించిన కంపెనీల పెట్టుబళ్ళపైన వడ్డీలు	60 ,,
	3. విదేశీయ కంపెనీలకు మనము సరకు కొరకు ప్రయాణికుల కొరకు చెల్లించిన ఓడకేవు	41 కోట్ల 63 లక్షలు
	4. మనము చెల్లించిన బ్యాంకింగు కమీషను	15 కోట్లు
	5. విదేశీయ ఉద్యోగులు వ్యాపారులు మన దేశములో సంపాదించినలాభము	53 కోట్ల 23 లక్షలు.
		219 కోట్ల 86 లక్షలు.

ఇది ప్రొఫెసర్ షా గారు తమ అర్థశాస్త్రములో వేసిన లెక్క. ఇటీవల సాలియానా ఇంగ్లాండు దేశమునకు మన దేశమునుండి పోవుచున్న

ధన ప్రవాహము 303 కోట్ల 90 లక్షల రూపాయలని అమెరికావారు అంచనా వేసియున్నారు.

1 ఉద్యోగుల జీతములు	62 కోట్ల 10 లక్షల రూ
2 విదేశ వ్యాపారము	61 కోట్ల 20 లక్షల ,,
3 నౌకా లాభములు	42 కోట్ల
4 (ఇన్స్యూరెన్సు) భీమావ్యాపారము	10 కోట్ల 50 లక్షలు ,,
5 బ్యాంకింగు కమీషను, మారకము	7 కోట్ల 50 లక్షల ,,
6 రైలురోడ్లు	12 కోట్ల 60 లక్షల ,,
	303 కోట్ల 90 లక్షల ,,

ఇట్టి స్థితిలో మన విదేశవ్యాపార లాభమును పేర్కొని చూపుట హాస్యాస్పదము.

దేశములో మనిషి 1 కి లెక్క జూచినచో విదేశ వ్యాపారము. *

(Special Trade in Merchandise only)

దేశము	1913 రూపాయలు	1921 రూపాయలు	1925 రూపాయలు
ఆస్ట్రేలియా	465	525	765
కెనడా	426	774	782
డెన్మార్కు	402	699	699
బ్రిటీషు ద్వీపులు	378	759	624
బెల్జియం	627	686	576
ఫ్రాన్సు	222	390	315
జర్మని	222	144	240

* League of Nations Memorandom on Foreign Trade-Balances Vol. page 150.
డాలరుకు 8 రూపాయలు చొప్పున లెక్క గట్టబడినది.

తల 1కి మొత్తము వ్యాపారము	1918	1921	1925
దేశము	రూపాయలు	రూపాయలు	రూపాయలు
అమెరికా సం॥ రాష్ట్రములు	129	189	287
జపాను	86	114	99
భరతఖండము	12.7	21.0	21.9
రష్యా	25.5	9.6	14.1

భీమా మొత్తము తల 1కి ఎన్ని రూపాయలు ?

అమెరికా	2520—0—0
కనడా	1920—0—0
న్యూజీలాండు	1125—0—0
ఆస్ట్రేలియా	810—0—0
ఇంగ్లాండు	795—0—0
భారతదేశము	0—8—0

మన దిగుమతులు *

మొత్తము దిగుమతులలో ఆయా దేశములనుండి నూటికి ఎన్ని వంతుల చొ॥

దేశము.	1913-14	1918-19	1922-23	1927-28	1928-29	29-30
బ్రిటీషుదీవులు	64.1	45.5	60.2	47.7	44.7	42.8
జర్మని	6.9	...	5.1	6.1	6.3	6.6
జావా	5.8	6.6	5.5	5.9	6.5	5.7
జపాను	2.6	19.8	6.2	7.2	7.0	9.8
అమెరికా	2.6	9.5	5.7	8.2	7.1	7.8
బెల్జియం	2.8	.80	2.7	3.0	2.8	2.8
స్ట్రెయిట్సు సెటిల్మెంటు	1.9	3.3	1.9	2.3	2.0	2.6

* (ఇండియా ఇన్ 1932 అను ప్రభుత్వ నివేదికనుండి)

దిగుమతులు ఆయా దేశములనుండి నూటి కెన్ని వంతులు.

దేశము	14	918.19	28	28		
ఆస్ట్రియా హంగెరీ	2.8	...	.1	.5	.6	.8
పెర్షియా, అరేబియా ఆశియాలో టర్కీ	1.5	...	...	1.8	1.9	2.1
ఫ్రాన్సు	1.5	1·1	.8	1.7	1.9	1.9
మారిషస్	1.4	1.5	.4	..	...	...
ఇటలీ	1.2	.5	.9	2.7	2.9	2.8
చైనా	.9	1.4	1.2	1.8	1.7	1.7
నెదర్లాండ్సు	.8	.1	.9	1.9	1.9	1.8
ఆస్ట్రేలియా	.5	1.8	.4	.8	8.8	2.8
హాంగ్ కాంగ్	.5	1.0	.6	.5	.8	.8
సింహళము	.4	1.7	.6	.8	.8	.7
స్విజర్లాండు	.3	...	...	1.1	1.0	.9
తూర్పుఆఫ్రికా, జాంజిబార్	.3	...	...	1.0	1.1	1.4

మన ఎగుమతులు ఆయా దేశములకు నూటి కెన్ని వంతులు ?

దేశము	1918-14	1918-19	1922-28	1927-28	1928-29	1929-30
బ్రిటీషుదీవులు	28 4	29.2	22.0	25.0	21.4	21.9
జర్మని	10.5	...	7.5	9.9	9.6	8.8
జపాను	9.2	12.1	18.4	8.9	10.2	10.2
అమెరికా	9.9	18,8	11.5	11.1	11.8	11.6
ఫ్రాన్సు	7.1	8.6	5.1	4.9	5.8	5.8
బెల్జియం	9.4	.004	8.8	8.8	4.0	8.8
ఆస్ట్రియా హంగెరీ	4.0	.06	.4	.1	...	...

దేశము*	1913-14	1918-19	1922-23	1927-28	19-8-29	1929-30
సింహళము	8.7	4.2	4.1	4.8	4.2	4.2
పెర్షియా, అరేబియా ఆశియాలో టర్కీ	8.2	4.0	8.4	2.5	2.1	2.1
ఇటలీ	8.2	2.2	2.2	8.9	4.5	8.6
హాంగ్ కాంగ్	8.2	2.9	2.5	.7	.7	1.0
స్ట్రెయిట్సు సెటిల్మెంట్సు	2.8	1.1	4.6	2.8	2.4	2.5
చైనా	2.8	.08	...	1.4	2.8	4.1
నెదర్లాండ్సు	1.8	2.6	1.8	2.4	2.0	...
ఆస్ట్రేలియా	1.6	...	1.8	2.0	2.2	1.8
రష్యా	1.0	...	.003	.1	.1	.1
స్పెయిను	.8	...	...	1.1	1.2	...
జావా	.8	1.4	1.0	.7	1.1	1.8
కెన్యా జాంజిబార్	1.0	...	...	.6	.5	...

మన దిగుమతి ఎగుమతుల స్వభావము. *

సరకులు	1918 ఐదోపాసం (గ్రామాంతరపు దామాషా.)		1927—28		1928—29	
	దిగుమతి	ఎగుమతి	దిగుమతి	ఎగుమతి	దిగుమతి	ఎగుమతి
	(కోట్లరూపాయలు)					
1 పరిశ్రమవలన తయారైన వస్తువులు, కొంతభాగము తయారు కాబడిన వస్తువులు.	192.6	77.9	182.6	87.6	180.3	89.[illegible]

Review of the Trade of India 1928–29.

సరకులు	1918 ఐరోపాసంగ్రామానంతరపు దామాషా.		1927—28		1928—29	
	దిగుమతి	ఎగుమతి	దిగుమతి	ఎగుమతి	దిగుమతి	ఎగుమతి
	(కోట్లరూపాయలు)					
2 పంట దినుసులుముడి పదార్థములు, తయారు చేయబడని సరకులు.	19.0	145.9	25.6	144.3	22.6	170.2
3 ఆహారములు, పానీయములు, పొగాకు.	37.8	60.0	37.2	83.9	46.0	67.8
4 జీవజంతువులు	.2	.3	.4	.4	.4	.4
5 తపాలా సంబంధపు వస్తువులు.	4.4	2.5	4.0	2.9	4.0	2.6
మొత్తము రు॥లు	254.0	286.3	249.8	319.1	253.3	330.1

మన దేశములోనికి విదేశవస్త్రముల దిగుమతి. *

(ఆయాదేశములనుండి నూటికెన్ని వంతులు ?)

దేశము	1913–14	1922–23	1927–28	1928–29	1929–30	1930–31	1931–32
బ్రిటీషుదీవులు	97.1	91.2	78.2	75.2	65.0	58.8	49.0
జపాను	.3	6.8	16.4	18.4	29.3	36.1	43.0

* Indian Year Book 1933.

విదేశవస్త్రముల దిగుమతి

దేశము	1933-34	1922-23	1927-28	1928-29	1929-30	1930-31	1931-32
అమెరికా సం॥			(నూటికొన్ని వంతులు)				
రాష్ట్రము	.8	.5	1.4	1.5	1.7	1.0	2.5
నెదర్లాండ్సు	.8	.8	1.0	1.0	1.1	1.5	.9
ఇతరదేశములు	1.5	.7	3.0	3.9	2.9	2.6	3.4

మొత్తము దిగుమతి

లక్షలు రూ॥లు	6630	6777	6516	6324	5989	2525	1915

1899 మొదలు **1928** వరకు వేయబడిన లెక్కప్రకారము దేశములో సాలుకు మనుష్యునికి కావలసినవగుడ్డ 13 గజములని తేలినది. దీనిలో $8\frac{2}{3}$ గజములు మనదేశములోని మిల్లులు తయారు చేయుచున్నవి. $4\frac{1}{3}$ గజములు మాత్రము కొరత. 35 కోట్ల ప్రజలకు కలిసి $151\frac{2}{3}$ కోట్లగజములు కావలెను. ఈ కొరతపడినబట్టను సాలియానా మనము విదేశములనుండి దిగుమతి చేయుచుంటిమి. **1918** మొదలు **1928** వరకు వస్త్రములకొరకు **667** కోట్ల రూపాయిలు విదేశముల కిచ్చుకొంటిమి. అనగా సాలుకు 66 కోట్లు. ఇటీవల కొన్ని కారణములవలన నదిగుమతులు తగ్గినవి. ఈ నాలుగేండ్లలో **167** కోట్ల **6** లక్షల రూపాయిల బట్టలనే కొంటిమిగాని ఈ ధనప్రవాహ మరికట్టబడలేదు. రోజుకు ఒక అణా ఏడుపైసల దామాషా ఆదాయముతో దారిద్ర్యమున మునిగిన ప్రజలకు తీరికవేళల పనిచేసి బ్రతుకుటకు జీవనాధారమును చూపి రక్షించుటకు వడుకునూలు ఖద్దరు పరిశ్రమను గాంధిమహాత్ముడు పునరుద్ధరించినాడు. నిజముగా 35 కోట్ల జనులుగల భారతదేశమున కొందరైనను రోజుకు కొన్నిగంటలు రాటము త్రిప్పినచో **151** కోట్ల గజముల బట్ట తయారుచేయుట యొక కష్టమైన పనికాదు. ఏది యెట్లున్నను దారిద్ర్యమున మునిగియున్న రైతుల కీగృహపరిశ్రమ సన్నిధిగా నున్నది. ఈ పరిశ్రమ నభివృద్ధిచేయుట భారతదేశ క్షేమముగోరువారెల్లరియొక్క విధియైయున్నది.

భారతదేశములో విదేశీయుల పెట్టుబళ్లు.

విదేశీయ కంపెనీల స్వభావము.	1914 లో ఎన్నికంపెనీలు.	చెల్లింపబడిన మూలధనము (Paid up) పౌనులు.	1928-29లో ఎన్ని కంపెనీలు	చెల్లింపబడిన మూలధనము (Paid up) పౌనులు.
1 బ్యాంకింగు కంపెనీలు (అప్పులిచ్చునట్టివి)	18	24551108	26	78557208
2 భీమా కంపెనీలు	89	28065788	184	60819480
3 నౌకావ్యాపారము	12	15001865	16	89800525
4 రైల్వే. ట్రాములు	18	80811915	21	82959066
5 ఇతర రవాణాపద్ధతులు (Transit, Transport)...				1278787
6 సరకుల తయారు, వ్యాపారం	118	114254888	829	288619982
7 తేయాకు	166	17578284	179	25958818
8 ఇతరతోటల కంపెనీలు	22	1165844	28	8257695
9 బొగ్గుగనుల కంపెనీలు	6	189184	4	150000
10 బంగారు ,,	8	889880	1	90461
11 ఇతరగనులు. క్వారీలు	18	5080999	80	81058861
12 నూలు మిల్లులు		400006	5	208000
13 జనుపనార		2428894	5	2752400
14 ప్రెస్, జిన్నింగు, బేలింగు వగైరా	1	100000	2	150000
15 ఎస్టేటు,భూమి,కట్టడము...		...	6	847740

Statistical Abstract for British India. (Jathar and Beri.)

భారతదేశములోని విదేశీయుల పెట్టుబళ్లు (contd.)

కంపెనీల స్వభావము.	1914 లో ఎన్నికంపెనీలు.	చెల్లింపబడిన మూలధనము (Paid up) పౌనులు.	1928-29లో ఎన్ని కంపెనీలు.	చెల్లింపబడిన మూలధనము (Paid up) పౌనులు.
16 పంచదార, బెల్లము	2	306656	1	280000
17 ఇతర కంపెనీలు	9	554451	26	5488167
బ్రిటీషురాజ్యములో మొత్తము కంపెనీలు	479	290778871	822	610766690
సంస్థానములలో మొత్తము కంపెనీలు	38	7627326	45	18000636
యావద్భారతములో	517	298401197	867	628767326
అనగా (రూపాయలలో)		రు 4476017955		రు 9431509890

భరతఖండములో రిజిస్టరు కాబడిన జాయింటు స్టాకుకంపెనీలు
(బ్రిటీషురాజ్యము, సంస్థానములు కలిపి)

	మొత్తము సంఖ్య	మూలధనము (Paid up)	రూపాయలు
1914-15	2545	807881572 పౌనులు	12118023580
1928-29	6880	2793681281 ,,	41905219215

రైలుదారి.

(1926 అంచనా). *

దేశము.	పరిభుక్త రైళ్ల పొడవు (మైళ్లు)	మొత్తము రైళ్ల పొడవు (మైళ్లు)	100 చ॥ మై॥ దేశములో రైలుదారి మైళ్లు	ఒక మైలు రైలు దారికి జనసంఖ్య	పదివేల ప్రజలకు రైలు దారి (మైళ్లు.)
అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములు	...	249398	8.42	469	28.6
కనడా	20596	40851	1.0	222	45.6
భారతదేశము	27264	38579	2.2	7894	1.6
రష్యా (ఐరోపా, లోని భాగము)	24509	35538	1.5	8709	...
ఆస్ట్రేలియా, న్యూజిలాండు	28277	28748	0.9	288	47.1
అర్జంటినా	8985	28420	2.0	876	...
దక్షిణాఫ్రికా సమితి	11478	12481	2.4	605	17.0

* ఈ అంకెలు "Royal Commission on Agriculture"లోనివి. చివరకాలములోని అంకెలు 'ఎన్సైక్లోపీడియా బ్రిటానికా'లోనివి. భారతదేశములో 1931 జనాభాప్రకారము జనసంఖ్య 35 కోట్లయినందున ఈఅంకెలు ఆదామాషాను మార్చుకొనవలెను. విస్తీర్ణమునుబట్టియు జనసంఖ్యనుబట్టియు భారతదేశమునకు రైలుదారి చాల తక్కువగా నున్నది.

రైల్వే కంపెనీలు విదేశవ్యాపారమున కనుగుణముగా రేవుపట్టణములకు పంపు సరకులపైన తక్కువచార్జీచేయుచు దేశములోని వ్యాపారపు సరకులపైన హెచ్చుచార్జీ చేయుచున్నారు.

రోడ్లు.

(భారతదేశము) రోడ్డు	మద్రాసు వగైరా 9 పెద్దపరగణాలు		అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు	
చ॥ మైలుకు జనసంఖ్య సగడి	240		8.5	
	100 చ॥ మైళ్లకు	లక్ష ప్రజకు	100 చ॥ మైళ్లకు	లక్ష ప్రజకు
అన్నిరకములరోడ్లు (మైళ్లు)	20.18	84	80.00	2560
కంకరరోడ్లు ,,	5.88	22	12,05	888
కంకరవేయబడిన రోడ్లు నూటి కెన్నివంతులు?	26.5		15.0	

భారతదేశమున 1920 నాటికి 20523800 మైళ్లు రోడ్లు కలవుగాని దీనిలో సైన్యముయొక్క రాకపోకలకు పనికివచ్చునట్టి 560200 మైళ్లకు మాత్రమే కంకర వేయబడినది. తక్కినవి మట్టి డొంకలే!

భారతదేశ ప్రభుత్వ వ్యయపత్రిక.

1927-28 లెక్కలు నికరవ్యయములు

(కేంద్రరాష్ట్రీయ వ్యయములు కలిపి)

వ్యయముల తబ్సీలు:	రూపాయిలు.	నూటికెన్ని వంతులు?	1925-26 లో నూటికెన్ని వంతులు?
ఋణతీర్మానము	18,4949786	13.8	15.2
సైన్యము	54,7945581	39.4	39.5
సివిలు పరిపాలన *	58,8091611	41.9	39.2
వివిధములు	75,507985	5.4	6.1
మొత్తము	1391494918	100	100

* 1927-28 సివిలు పరిపాలనలోని తఖ్తీలు:—

వ్యయము	లక్షల రూపాయలు	నూటికెన్ని వంతులు	1925-26 లో నూటికెన్ని వంతులు
సామాన్య పరిపాలన	రు 12,90 లక్షలు	9.27	8. 9
లెక్క తనిఖీ	88	0.63	.58
న్యాయశాఖ	4,76	3.42	3.81
జైలు	2,11	1.52	1.88
పోలీసు	11,80	8.48	8. 2
రేవులు	24	0.17	.21
మతశాఖ	32	0.23	.22
రాజకీయశాఖ	1,58	1.14	2.4
సరిహద్దు రక్షణ (Watch & ward)	2,50	1.80	...
శాస్త్రశాఖ	99	0.72	. 6
విద్య	11,88	8.54	7. 6
వైద్యము	358	2.54	2.28
ఆరోగ్యము	1,72	1.23	1.28
వ్యవసాయము	2,09	1.50	1.24
పరిశ్రమలు	67	0.48	.92
వాయుశాఖ, వివిధములు	30	0.21	.11
ఇండియన్ స్టోర్సు	3	0.02	...
	5830	41.90	39.20

* ఈ అంకెలు ప్రొఫెసర్ జె. సీ. కుమారప్పగారు గుణించినవి.

భారతదేశ కేంద్రరాష్ట్రీయ వ్యయము 1929–30

(పరిఖర్వు అంచనా)

మొత్తము ఆదాయము: 176 కోట్ల 47 లక్షల రూపాయలు.

ఆదాయము తబ్సీలు	నూటికి ఎన్ని రూపాయలు ?	వ్యయము తబ్సీలు.	ఆయా వ్యయములు నూటికి ఎన్ని రూపాయలు ?
సుంకములవల్ల	23	* సైనికుల జీతముల కొరకు	26
రైల్లు	16	రైల్వే	14
భూమిపన్ను	15	పోలీసు, జైల్లు, న్యాయశాఖ	10
అబ్కారీ	9	ఋణ వ్యయములు	9
ఆదాయపు పన్ను	7	సామాన్య పరిపాలన	6
స్టాంపులు	6	సివిలు కార్యములు	6
ఉప్పు	8	విద్య	6
నీటిపారుదల	4	నీటిపారుదలకు	3
అడవులు	2	ఉపకార వేతనములు	3
వడ్డీలు	8	భూమిపన్నుల వసూలు	2
సైనికశాఖ ఆదాయము	2	వైద్యము	2
వివిధములు	10	వ్యవసాయము	1
	———	అడివులు	1
	100	ప్రజారోగ్యము	1
	———	వాచ్ & వార్డు (పోలీసు)	1
		ఇతర వ్యయములు	9
			100

* ఈ అంచనాలో అన్నివిధములైన సైనిక వ్యయములు చేరలేదు. అన్నియూ కలిపినచో నూటికి 40 వంతు లుండును. దీనిని కుమారప్పగారి అంచనాతో పోల్చి చూడుడు.

1925-26 సంవత్సరపు అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రముల కేంద్రరాష్ట్రీయ ప్రభుత్వముల నికరవ్యయపట్టిక.

	వ్యయము.	మొత్తమువ్యయములో నూటికి ఎన్ని వంతులు.
ఋణముల వడ్డీలు వగైరాలు	2482000000	22.2
రక్షణ(సైన్యము పోలీసు)	2085000000	18.7
కేంద్ర ప్రభుత్వము	867000000	7.8
విద్య	2167000000	19.5
రాజబాటలు, రాకపోక మార్గములు	1568000000	14.1
సాంఘిక క్షేమము	1020000000	9.1
ప్రజోపయోగకర విషయములు	588000000	5.2
ఆర్థికాభివృద్ధి	207000000	1.9
వివిధములు	155000000	1.4
మొత్తము.	11184000000	100.0

ఇట్లు అమెరికాలో ఋణము సైన్యము పరిపాలనములకొరకు నూటికి 48.8 వంతు వ్యయముచేసి తక్కినది ప్రజల క్షేమముకొరకు వ్యయము చేయుచుండగ ఏ సంవత్సరములో భరతఖండమున 93.7% వంతులు ఋణము సైన్యము పరిపాలనముకొరకు వ్యయముచేయబడి తక్కిన 6.3% వంతులు మాత్రము ప్రజల విద్యకొఱకు ఆరోగ్యముకొఱకు క్షేమముకొఱకు నుపయోగింపబడుచున్నది.

(* కుమారప్పగారి ఆంగ్లగ్రంథమునుండి)

1927 సం॥ సోవియటు రష్యా వ్యయపట్టిక.

ఆదాయము : 496 కోట్ల 80 లక్షల రూబుల్సు

వ్యయము తబ్సీలు.

సివిలు పరిపాలన	69 కోట్ల 76 లక్షల రూబుల్సు
సైన్యము నౌకాదళము	69 కోట్ల 25 ,,
రవాణా (Transport)	169 కోట్ల 52 ,,
తపాలా, తంతి	15 కోట్ల 90 ,,
స్థానికప్రభుత్వములకు సహాయములు	44 కోట్ల 24 ,,
ప్రభుత్వఋణములు, సబ్సిడీలు, ఫండ్లు	81 కోట్ల 52 ,,
వ్యవసాయము, నీటిపారుదల, వ్యాపారము, సహకారము	20 కోట్ల 69 ,,
ధాన్యపు ఫండ్లు (Funds)	1 కోటి రూబుల్సు
ఎగుమతికి సహాయములు	8 కోట్లు ,,
పరిశ్రమలకు	5 కోట్లు ,,
విద్యావృత్తికి పనులు	88 కోట్లు ,,
సాంఘికపరపతి, గృహసౌకర్యములు	16 కోట్ల 40 లక్షలు
మొత్తము	490 కోట్ల 32 లక్షల రూబుల్సు

‡ (1931) సోవియటు రష్యా ప్రజాస్వామిక వ్యయవిధానము. పౌనులు

సైనికవ్యయము	189000000
విద్య	101400000

* ఒకరూబులు విలువ రమారమి రు 1-9-8.

ఈ పై అంకెలు చూచినచో రష్యాదేశ ప్రభుత్వము దేశాభివృద్ధి కొరకు ప్రజల ఆర్థికక్షేమముకొరకు ఎన్నివిధములుగా తోడ్పడుచున్నదో తెలియగలదు.

‡ Figures from the Report of The Anglo-Russian Parliamentar Committee, London.

	పౌనులు
ఆరోగ్యము, పారిశ్రామిక సంరక్షణ	18500000
సాంఘిక భీమా	8500000
ప్రభుత్వ భీమా	2000000
రోడ్లు రాకపోకలు, తంతిమార్గములు	70600000
పరిశ్రమలు, విద్యుచ్ఛక్తి, వ్యవసాయము	845200000
వర్తకము, ఎనుముల, ప్రజల వాయువిమానములు	618600000
రిజర్వునిధులు రాష్ట్రీయకోశములు సామాన్యపరిపాలనవ్యయము	877600000
మొత్తము	2177400000

1931-32 సంవత్సరములో ఐరిషు ఫ్రీస్టేటువారి ఆదాయ వ్యయముల అంచనా

మొత్తము ఆదాయము 25425000 పౌనులు

(కొన్ని వివరములు)

సుంకములు	8173000	అధికలాభపుపన్ను (Excess Profits Tax)	80000
అబ్కారీ	6156000		
వారసత్వపుపన్నులు	1231000	కంపెనీలలాభం పన్ను	250000
రాబడిపన్ను, అధికపన్ను (Super Tax)	4035000	మోటారుబళ్ల పన్ను	900000
		తపాలా	1881000

మొత్తము వ్యయము 25408150 పౌనులు

కొన్ని ముఖ్యవివరములు.		పౌనులు
ఋణతీర్మానము		
అసలు (Sinking Fund)	697860	2070027
వడ్డీ	1372667	
స్థానికపన్నుల గ్రాంట్లు		2407778

ఐరిషు ఫ్రీస్టేటు వ్యయము	పౌనులు
(రక్షణ) సైన్యము	1637480
పోలీసు	1609426
విద్య	4646946
వృద్ధుల కుపకారవేతనములు	2756500
తపాలాఖర్చులు	2201775
భూములు, వ్యవసాయము	1113467

(ఈ ప్రభుత్వ వ్యయములో ఆదాయము నిర్వాగల వివిధపనులు కలవు.)

(Figures from Whitaker's Almanack.)

షరా:—ఐరిషు ఫ్రీస్టేటు ప్రభుత్వము ఆదాయముకొఱకు విధించు పన్నుల పద్ధతి ప్రజలను బాధింపనట్లుగాను వ్యయపద్ధతి ప్రజల యోగక్షేమములకు తోడ్పడునదిగను నున్నది. తక్కిన అధినివేశరాజ్యము లందు నిట్లే యున్నది. భారతదేశ ఆదాయవ్యయవిధాన మిందుకు భిన్నముగ నుండుటను ఆయా యంకెలను వీనితో పోల్చిచూచిన తెలియగలదు.

దేశాభివృద్ధి కత్యంతావశ్యకములగు విద్య, ప్రజల ఆరోగ్యము, పరిశ్రమలు, వ్యవసాయములకొరకు భారత దేశరాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములు చేయువ్యయము. 1928—29 లెక్కలు.

రాష్ట్రము	మొత్తముఖర్చు * (రూపాయలు)	తల 1 కి ఎంత? (రూపాయలు)
మద్రాసు	4 కోట్ల 25 లక్షలు	1
బొంబాయి	3 కోట్ల 7 లక్షలు	$1\frac{59}{100}$ రూపాయలో వంతులు
వంగరాష్ట్రము	2 కోట్ల 73 లక్షలు	29/50 ,,

* Life and Experiences of a Bengali Chemist. Sir P.C. Ray.

రాష్ట్రము	మొత్తము ఖర్చు (రూపాయలు)	తల 1 కి ఎంత ? (రూపాయలలో వంతులు)	
సంయుక్తపరగణాలు	2 కోట్ల 98 లక్షలు	13/20	,,
పంజాబు	2 కోట్ల 90 లక్షలు	$1\frac{2}{5}$	,,
బీహారు & ఒరిస్సా	ఒకకోటి 47 లక్షలు	21/50	,,
మధ్యరాష్ట్రము	ఒకకోటి 8 లక్షలు	77/100	,,
అస్సాము	58 లక్షలు	19/25	,,

భారతదేశములో పన్నులభారము.

(పురుషోత్తమదాస్ ఠాకూర్దాస్ గారి అంచనా.)

		రు. అ. పై.
1871 లో తల 1 కి పన్ను		1—13— 9
1881	,,	2— 2— 3
1901	,,	2— 6— 6
1911	,,	2—11— 3
1913	,,	2—14— 5
1922	,,	6— 1— 8
(ప్రభుత్వ అంచనా)		
1921-22	,,	5— 1— 1
1925-26	,,	5—10— 9
1927-28	,,	5—10—10

ఇతరదేశములతో పోల్చినచో నిది తక్కువగా కనబడినను దామాషా ఆదాయమునుబట్టి యధికమే. తక్కిన దేశములలోవలె గాక మన దేశములో ధనికులకన్న బీదవారే నూటికి నలుబదివంతు లధికపన్ను ధరించుచున్నట్లు షా ఖంబటాగార్లు తెల్పినారు. దీనికి కారణము బీదలను బాధించు భూమి పన్ను ఉప్పుపన్ను అధికముగా నుండుట. ఇతరదేశములలో ఆదాయపు పన్ను, సుంకములు, అధికములు.

దేశము	1913—14 పౌలుకు తల 1కి పన్ను పౌ. షి. పె.	1925—26 పౌలుకు తల 1కి పన్ను పౌ. షి. పె.
ఆస్ట్రేలియా	3— 8— 1	12—19— 9
కెనడా	3— 8— 8	6—19— 4
ఫ్రాన్సు	3— 7— 0	8— 5—10
జర్మని	1—10— 8	5— 6— 5
ఇటలీ	2— 2— 8	3— 8— 9
న్యూజిలాండు	6— 3— 0	12— 7—11
దక్షిణాఫ్రికా	6—15— 4	11—17— 2
బ్రిటీషు దీవులు	3—11— 4	15— 2— 8
అమెరికా సం॥ రాష్ట్రము	1— 7—11	6— 1—11

* పన్నుల భారము.

(1923—24 లెక్క—)

ప్రభుత్వపు ఆదాయము పద్దు:	ధనికులపైన	బీదలపైన (కోట్లరూపాయలు)
సుంకములు	20	21
భూమిపన్ను, నీటితీరువ	20½	21½
ఆదాయముపన్ను	20	...
అబ్కారీ పన్ను	...	20
ఉప్పు పన్ను	1¼	7½
అడవులు, రిజిస్ట్రేషను	2	5
స్టాంపులు	6½	6½
రెల్లు	38	60
తపాలా ఆఫీసు	5	5½
మునిసిపలు పన్నులు	3	10
జిల్లాబోర్డు ,,	...	10
మొత్తం కోట్ల రూ॥ లు.	111¼	167

ఇట్లు ధనికులకన్న బీదలు 56¾ కోట్ల రూపాయలు అధికపు పన్ను ధరించుచున్నారు. * Sixty Years of Indian Finance [2ndEdition]

పన్నుల పద్ధతి.

1928—29 లో మనదేశమునందలి పన్నులను, ఇంగ్లాండు జపానులలో విధించబడిన పన్నులను జూచినచో ఆయా విధానములలోని తారతమ్యము కనబడును.

	హిందూదేశము	ఇంగ్లాండు	జపాను
1 ఆదాయపు పన్ను (ఇన్‌కంటాక్సు)	12.5	43.77	32.9
2 వారసత్వముల పైపన్ను (మరణముల పన్ను)	(లేదు)	14.9	(లేదు)
3 భూమిపన్ను	25.3	.13	8.1
4 సుంకములు	41.0	20.7	16.9
5 ఆబ్కారి	13.9	20.5	42.1
6 నల్లమందు	2.4	(లేదు)	(లేదు)
7 ఉప్పు	4.9	(లేదు)	(లేదు)
పన్నుల విధానపు మొత్తము.	100	100	100

వివిధ దేశముల జనాభా — సహకారసభ్యులు.

దేశము	విస్తీర్ణము చ॥ మైళ్లు	జనసంఖ్య	1927-28 సం॥ అంచనా జనసంఖ్యలో ఎంతమంది కొక్క సహకార సభ్యుడుండును?
1 బెల్జియం	32175	6678527	26
2 జెకోస్లావకియా	54877	14726158	21
3 డెన్మార్కు	15042	3500000	4
4 ఫిన్లాండు	149926	3684047	6
5 ఫ్రాన్సు	207076	40745874	17
6 జర్మని	182200	62592575	22

దేశము	విస్తీర్ణము చ॥ మైళ్లు	జనసంఖ్య	1927-28 సం॥ అంచనా జనసంఖ్యలో ఎంతమందికొక్క సహకార సభ్యుడుండును?
7 ఇంగ్లాండు	50327	37354917	
వేల్సు	8016	2593014	
స్కాట్లాండు	30405	4842554	
8 హాలెండు	12761	7938114	41
9 నార్వే	124964	2809564	27
10 స్వీడెన్	173157	6141571	14
11 స్విజర్లాండు	15976	4066400	10
12 సోవియట్ రష్యా	8241673	14 కోట్ల 70 లక్షలు	3
13 భారతదేశము	1805332	352986876	70

ఈ అంకెలలో మొదటి 12 దేశములయొక్క చివరి కాలములోని అంకెలు "Economic Advance of British Co-operation" అను గ్రంథము లోనివి. అంతర్జాతీయ సమ్మేళనము (International Co-operative Alliance.) లో సభ్యత్వశాఖ సంఘములుగా చేరిన అన్ని రకముల సంఘముల యొక్క సభ్యుల సంఖ్యపైననే ఈ లెక్కలు గుణింపబడినవి. ఇందు వినియోజక సంఘము లధికముగా నున్నవి.

చిల్లర సంఘములు — టోకు సంఘములు.*

(1929 లెక్కలు.)

దేశము	[illegible]	చిల్లర సంఘ సభ్యుల సంఖ్య	చిల్లర సంఘముల సిబ్బంది	చిల్లర సంఘపు అమ్మకములు (పౌనులు)	టోకుసంఘపు అమ్మకము (పౌనులు)
ఆస్ట్రియా	117	259932	4263	4650578	2754164
బెల్జియం	56	300031	6087	424012	1325566

* Economic Advance of British Co-operation.

దేశము	సంఘముల సంఖ్య	చిల్లర సంఘ సభ్యుల సంఖ్య	చిల్లర సంఘముల సిబ్బంది	చిల్లరసంఘపు అమ్మకములు (పౌనులు)	* టోకుసంఘపు అమ్మకము (పౌనులు)
ఫిన్లాండు	537	456573	13022	16867393	9440201
ఫ్రాన్సు	1323	1488019	...	20263104	5782488
జర్మని	991	2859516	55597	57527571	24520259
ఇంగ్లాండు, వేల్సు స్కాట్లాండు (Great Britain)	1110	6168994	175666	216967099	107629462
స్వీడన్	864	421618	10040	18147285	7792408
స్విజర్లాండు	568	394794	7882	12080913	6432741
రష్యా	24561	33428600	447625	935845666	(పోల్చ వీలు లేదు)

* ఇతర దేశ సహకార బ్యాంకులు.

1929 లో బ్యాంకు వ్యాపారపు మొత్తం (టర్నోవరు)	పౌనులు		బ్యాంకులు యిచ్చవలసిన ఋణము (పౌనులు)
ఆస్ట్రియా	45498493		1699306
డెన్మార్కు	11362575		1412688
ఫిన్లాండు	80161018		4386800
ఫ్రాన్సు	145008776	(రెండు బ్యాంకులు)	2528231
జర్మని	330256337		7256584
ఇంగ్లాండు, స్కాట్లాండు, వేల్సు	725126394	(కో-ఆపరేటివ్ హోల్ సేల్ సొసైటీ) బ్యాంకింగ్ శాఖ	43643049
స్విజర్లాండు	112910539		7365872
రష్యా	5218235410		55058911

* సహకార భీమా.

1929

వ్యక్తుల పట్టాలయొక్కయు సమష్టి పట్టాలయొక్కయు		ప్రీమియముల ఆదాయము. పౌనులు
జెల్జియం	(సహకార భీమాసంఘము)	150684
ఫిన్లాండు	(6 సంఘములు)	304926
ఫ్రాన్సు		59500
జర్మని	(రెండుసంఘములు)	2091856
ఇంగ్లాండు, స్కాట్లాండు, వేల్సు		4396871
స్వీడన్	(రెండుసంఘములు)	587739
స్విజర్లాండు		137201
రష్యా		861522

భారతదేశ సహకారాభివృద్ధి.

	సంఘముల మొత్తము సంఖ్య	మొత్తము ♦ (వర్కింగుకాపిటల్) వ్యక్తిసభ్యుల సంఖ్య	వ్యాపారపెట్టుబడి (రూపాయలు)
నాలుగేండ్ల దామాషా			
1906—10	1926	161910	6812000
1910—15	11786	548253	54842000
1915—20	28477	1128961	151847000
1920—25	51707	2154607	368626000
1925—30	98986	3688841	748918000
1931	106166	4308262	919122000

* (Economic Advance of British Co-operation)

♦ అనగా షేరుధనము, అప్పులు, ధరావతులు, సెక్యూరిటీలు, రిజర్వు నిధులు, ఇతరఫండ్లు కలిసిన వ్యాపార పెట్టుబడి.

సహకార సభ్యులు.
(1930—31).

రాష్ట్రము	వ్యవసాయ సంఘముల సభ్యులు	ప్రాథమిక సంఘముల సభ్యులు	1000 మంది జన సంఖ్య కెంతమంది సభ్యులు
మదాసు	714026	979746	21.0
బొంబాయి	339459	572669	26.1
బంగాళము	535285	760812	15.2
బీహారు ఒరిస్సా	227554	254462	6.7
సంయుక్త పరగణాలు	119558	147736	3.1
పంజాబు	569296	679616	28.8
బర్మా	58396	85741	6.5
మధ్యపరగణాలు,బీరారు	60305	76618	4.9
అస్సాము	55315	69569	8.1
పశ్చిమోత్తరపరగణా	5928	7722	3.2
కూర్గు	11583	14037	70.2
అజ్మీరు, మీవారు	12114	16608	31.0
హైదరాబాదు (బ్రిటీషువశము)	...	6178	61.7
ఢిల్లి	5423	7795	13.0
మొత్తము	2710037	3661300	13.7

సంస్థానములు.

మైసూరు	70105	184428	20.4
బరోడా	35208	37321	15.5
హైదరాబాదు	37208	53120	3.7
భోపాలు	20159	20611	29.4
గ్వాలియరు	69420	70307	20.1
ఇందూరు	8665	13866	10.3

సంస్థానములు	వ్యవసాయ సంఘముల సభ్యులు	ప్రాథమిక సంఘముల సభ్యులు	1000 మంది జన సంఖ్య కెంతమంది సభ్యులు
కాశ్మీరము	47262	54222	15.1
తిరువాన్కూరు	165598	219259	48.0
కొచ్చిను	12263	24828	20.8
మొత్తము	455888	626962	16.2
* యావద్భారతము	3165925	4808202	14.0

పరపతీతరకృషి సంబంధసంఘములు

1930-31.

పరగణా	క్రయవిక్రయ సంఘములు	ఉత్పత్తి సంఘములు	ఉత్పత్తి విక్రయ ములసంఘములు	ఇతరసహకారపద్ధతుల సంఘములు	మొత్తము సంఘముల సంఖ్య
మద్రాసు	106	...	28	382	511
బొంబాయి	44	16	74	105	289
బంగాళము	95	929	267	44	1335
బీహారుఒరిస్సా	3	3	2	5	13
సంయుక్త పరగణాలు	...	...	31	219	250
పంజాబు	18	172	954	88	1232
మధ్యపరగణాలు, బీరారు	30	4	8	...	42
బర్మా	12	5	15	...	32
మైసూరు	49	1	18	62	130
బరోడా	21	21	35	35	112
ఇతరచోట్లు	...	3	4	14	21
మొత్తము	378	1154	1431	954	3917

* పై అంకెలన్నియు Indian Year Book 1933 లోనివి.

1980—81 సహకార సంఘములతఖ్తీలు. *

(బ్రిటీషు పరగణాలు)

పరగణాలు	మొత్తము జనసంఖ్య (లక్షలలో)	కేంద్ర సంఘములు	[illegible]	వ్యవసాయ సంఘములు	వ్యవసాయేతర సంఘములు	మొత్తము సంఘముల సంఖ్య	లక్షమంది జనసంఖ్యకు ఎన్ని సంఘములు
బొంబాయి	219	20	108	4890	878	5896	26.9
పంజాబు	236	120	...	17541	8087	20698	87.7
సంయుక్త పరగణాలు	484	69	3	5260	291	5623	11.6
బీహారు, ఒరిస్సా	377	68	186	8817	333	9404	24.9
బంగాళము	501	120	8	21464	2027	23614	47.1
అస్సాము	86	19	...	1804	90	1413	16.4
బర్మా	131	12	484	2347	179	2972	22.7
మద్రాసు	467	33	454	12826	1165	14878	31.9
మధ్యరాష్ట్రములు, బీరారు	155	36	17	3957	99	4109	26.5
పశ్చిమోత్తర పరగణా	24	1	...	289	17	257	10.7
కూర్గు	2	1	18	215	24	258	• 126.5
అజ్మీరు, మార్వారు	6	7	2	547	98	654	109.0
హైదరాబాదు (బ్రిటీషువశము)	1	...	...	...	18	18	18.0
ఢిల్లీ	6	1	...	221	58	275	45.8
మొత్తము	2695	507	1220	79628	8709	90064	33.4

1930—31 సహకారసంఘముల తపిసీలు.

(సంస్థానములు)

సంస్థానములు	మొత్తము జనసంఖ్య (లక్షలలో)	కేంద్ర సంఘములు	సూపర్వైజింగు ఆడిటింగు యూనియన్లు	వ్యవసాయ సంఘములు	వ్యవసాయేతర సంఘములు	మొత్తము సంఘములు	లక్షమంది జనసంఖ్యకు ఎన్ని సంఘములు
మైసూరు	66	16	...	1777	420	2218	38.5
బరోడా	24	6	1	861	179	1047	43.6
హైదరాబాదు	144	34	...	1782	341	2157	15.0
భోపాలు	7	22	7	1134	26	1189	169.9
గ్వాలియర్	35	...	...	4028	43	4071	116.3
ఇందూరు	13	5	...	458	48	506	38.9
కాశ్మీరము	36	15	...	2532	352	2899	80.5
తిరువాన్కూరు	51	1	28	1446	335	1810	35.5
కొచ్చిను	12	1	...	127	82	210	17.5
మొత్తము	388	100	36	14145	1821	16102	41.5
యావద్భారతము	3530	607	1256	93178	10530	106166	34.4

మదాౖసురాష్ట్ర సహకారాభివృద్ధి *

1931—32

వ్యవసాయ సంఘములు.	12563	కిందటి సం॥ 12967
వీనిలో క్రయ విక్రయ సంఘములు	89	కిందటి సం॥ 108
సాధారణపరపతిసంఘములు	12080	కిందటి సం॥ 12489
ఇతరవిధములగు సంఘములు	394	
అన్ని సంఘములకు కలిసి సభ్యులు	676448	

ఈ సంఘములు తమసభ్యులకు ఇచ్చిన అప్పులు 97 లక్షల 43 వేలు.
కిందటి సం॥ ఒకకోటి 68 లక్షలు 50 వేలు.

తప్సీలు

12080 పరపతిసంఘములలో		89 క్రయ విక్రయ సంఘములలో	
పని ప్రారంభింపనివి	81	అప్పులు, విక్రయం సంఘములు	50
పరిమితబాధ్యతపద్ధతివి	64	వ్యాపార సమితులు	19
భూమి తనఖా బ్యాంకులు	38	వ్యవసాయాభివృద్ధి సంఘములు	8
ధాన్యము బ్యాంకులు	15	వసునిలయములు	8
విత్తుల సంఘములు	8	వివిధములు	14
వ్యవసాయ బ్యాంకులు	8		

ఈ సంఘములు కొనినసరకు ఖరీదు 198424 రూపాయలు
అమ్మిన సరకు ఖరీదు 1158012

ఈవ్యాపారములో చాలవరకు మధురజిల్లాలోని ఏలకుల సంఘములదే. ఇతరసంఘములు ధాన్యము, రాగి, కొర్ర, వేరుశనగ, ప్రత్తి, మిరపకాయ, బెల్లము, జొన్న, పొగాకు మొదలగు సరకు పట్టుబడి చేసినవి. కేవల ఉత్పత్తిసంఘములు లేవు

---

* Administration Reports of the working of Co-operative Societies, Govt, of Madras- 1931—33.

ఉత్పత్తివిక్రయ సంఘములు:—

పాలసరఫరా సంఘములు	18
కోడిగుడ్ల సంఘము	1
పారిశ్రామిక కృషిసంఘములు	8

(దీనిలో ఉప్పు లైసెన్సుదారుల సంఘము చేరినది.)

పశువుల భీమాసంఘములు 8 క్రిందటిసంవత్సరం 5

అన్ని సంఘములు చెంగల్పట్టు జిల్లాలోనివే.

ఇతరవిధములగు సంఘములు 870 కి తప్సీలు:—

భూమి మరమ్మతు (ఆంధ్రదేశములో 1 కృష్ణాజిల్లా)	11	లేబర్ కంట్రాక్టు	2
		భూస్వాముల కౌలు	12
		మధ్యవర్తి సమితి	1
కృషిప్రదర్శకములు (ఆంధ్రదేశములో లేవు)	10	రైతులు, కూలీలు	808
		వ్యవసాయాభివృద్ధి	14
భూమి రికార్డు మేషన్ (ఆంధ్రదేశములో లేవు)	12		

వ్యవసాయేతర సంఘములు

	సంఘములు.	సభ్యులు.
	1512	268381
క్రిందటిసాలున	1585	264844

దీనిలో పరపతిసంఘములు 1107

గవర్నమెంటుఉద్యోగులవి	224	ఫ్యాక్టరీ పనివారలవి	8
మునిసిపలు రైల్వే ఉన్నతోద్యోగులవి	78	పొదుపుసంఘములు(Thrift)	7
సాధారణోద్యోగులవి	43	ఇతరపట్టణసంఘము	752

క్రయవిక్రయములు, ఉత్పత్తి, ఉత్పత్తిక్రయముల సంఘములు	311
క్రిందటి సాలున	281
వసునిలయములు, వ్యాపారసమితులు	62
స్కూల్లు కాలేజీల వసునిలయములు	80
నేతగాండ్ర సంఘములు	39
కొబ్బరితాండు పేనువారివి	8
చేపలుపట్టువారి సంఘములు	6
పాల సరఫరా సంఘములు	8
ఖద్దరు వసునిలయములు	6
వివిధములు	17

అన్ని సంఘములందలి సభ్యులు:- 21419, మూలధనము రు. 281561

ఆమలాపురములోని ఆంధ్రసహకారాయుర్వేద వసునిలయములో రు 1628 ల విలువగల మందు ఉండెను.

కొనిన వస్తువుల విలువ రు 2884.

అమ్మిన సరకువిలువ రు 3026.

సాలున నష్టము రు 214

సహకార జీవితభీమాసంఘము, మద్రాసు

ఈ సాలున జారీచేయబడిన పాలసీలు 148

వాని విలువ 170800 రూపాయిలు

వసూలుచేయబడిన ప్రీమియము రు 8868-9-0 లు.

1932 జూన్ 30 నాటి కీసంఘమున వ్యక్తి సభ్యులు. 184

,, ,, సంఘసభ్యులు 28

దీనికి చెల్లింపబడిన మూలధనము 88163 రూపాయలు,

ఇతరవిధ సహకార సంఘములు. 193

దీనిలో 1 గృహనిర్మాణసంఘములు 124 సభ్యులు 3765,
చెల్లింపబడిన మూలధనము. రు. 1005756
2 లేబర్ కంట్రాక్టు ఫారెస్టుకూప్ సంఘములు 30
3 నివేశనస్థలముల కొనుగోలుసంఘములు 4
4 ముద్రాక్షరశాలా సంఘములు 4
5 చేపలుపట్టువారి సంఘములు 23
6 బెనిఫిట్ ఫండ్ సంఘములు 8
7 కంచు, ఇత్తడిపనివారివి 2
8 వివిధములు 8

నిమ్న జాతుల సంఘములు :

ముఖ్యముగా ఆది ద్రావిడులు, జాలరివారు, కల్లరు, వగైరాలకుఏర్పడినసంఘములు 3133
కొండజాతులవారి సంఘములు 94

ఉత్తర ఆర్కాటు 1 నీలగిరి 64 ; సేలం 14 గంజాం, విశాఖపట్టణము, తూర్పుగోదావరి 15

సమష్టి సాగునివేశనస్థలముల కొనుగోలు సంఘములు 967

వీని సభ్యులసంఖ్య	49108
వీరు సంపాదించిన భూమి	యకరములు 44300
దీనిలో వదలివేయబడినవి	య 1337
నివేశనస్థలములు	13809
దీనిలో కట్టబడిన యిండ్లు	9303
ఇయ్యబడిన అప్పులు	రు 150920

మద్రాసు సహకార రాష్ట్రీయ యూనియనుగూర్చియు 18 జిల్లా సహకారసమ్మేళనములు, 6 పాఠశాలలు, రాష్ట్రీయబ్యాంకు,32 కేంద్రబ్యాంకులు, 33 భూమితనఖా బ్యాంకులను గూర్చియు వేరుగ వ్రాయవలసిన పనిలేదు.

ఆంధ్రదేశములోని సహకారసంఘములు

(1930—31 ఆఖరుకు)

జిల్లా	జిల్లాలోని మొత్తము గ్రామములు (1921)	వ్యవసాయ సంఘములు	వ్యవసాయ గ్రామములకు ఉపయోగము	వ్యవసాయేతర సంఘములు	వ్యవసాయేతర గ్రామములకు ఉపయోగము	వ్యవసాయ సంబంధమైన ఉత్పత్తి, అమ్మకపు సంఘములు •	వ్యవసాయేతర ఉత్పత్తి, అమ్మకపు సంఘములు •
అనంతపురము	850	474	682	30	115	5	6
బళ్లారి	921	308	391	45	23	7	8
చిత్తూరు	1996	261	524	27	28	1	8
కడప	894	250	421	55	86	3	2
గంజాము	§4074	629	866	52	46	1	12
,, ఏజన్సి §	2056	3	...	...	...	3	...
తూర్పుగోదావరి	829	641	738	69	45	2	13
,, ఏజన్సి §	1102	11	73	1	2	...	...
పశ్చిమగోదావరి *	757	394	441	33	25	...	8
గుంటూరు	944	617	508	60	49	...	5
కృష్ణా *	1065	491	628	66	40	...	9
కర్నూలు	781	309	340	53	41	2	7
నెల్లూరు	1624	428	610	42	20	1	6
విశాఖపట్టణము	2599	409	741	67	56	2	8
,, ఏజన్సి §	10071	15	16	8	1	10	2
మద్రాసురాష్ట్రము	53025	12967	21688	15042	23262	106	226

* పశ్చిమ గోదావరి కృష్ణాజిల్లాలు 1921 లో కలిసియుండి 1786 గ్రామములు కలిగియుండెను. § ఇది 1911 లెక్కప్రకారము.

• దీనిలో చేనేతగాండ్రసంఘములు చేరినవి.

ఆంధ్రరాష్ట్రము.

ఆంధ్రరాష్ట్రము జిల్లాలు	విస్తీర్ణము చ॥ మైళ్లు	జనసంఖ్య	(1930-31) భూమిశిస్తు [illegible]	జనసంఖ్యలో హరిజనులు ఏజన్సీలసహా
గంజాంజిల్లా	4798	1885562	1881000	76456
విశాఖపట్టణం	4568	2231874	1915000	212763
తూర్పుగోదావరి	2545	1470863	4677000	373111
పశ్చిమగోదావరి	2348	1046382	3853000	246786
కృష్ణాజిల్లా	3559	1086932	8501000	199740
గుంటూరుజిల్లా	5735	1809574	6184000	160368
నెల్లూరుజిల్లా	7973	1385558	3033000	252132
కడప	5918	817929	1631000	110436
అనంతపురము	6722	955917	1550000	137926
చిత్తూరు	5611	1269157	1229000	220714
బళ్లారి	5713	862370	2086000	90304
కర్నూలు	7580	914890	1989000	111142
ఎజన్సీ ప్రదేశములు	12000	100000	...	...
బంగనపల్లి	...	...	...	6175
ఆంధ్రరాష్ట్రం మొత్తము.	75070	15787003	33529000	2198012

	ఆంధ్రరాష్ట్రభాగము.	మదరాసురాష్ట్రము. * (ఆంధ్ర, తుళు, తమిళ, కరళ,)	
విస్తీర్ణముచ॥ మైళ్లు	75070	142250	
జనసంఖ్య, మదరాసు ఆంధ్రులు కలిపి	16085991	46748644	(భారతదేశము :
హరిజనులు	2198012	7268157	నిమ్నజాతులు 51653917)

* Memoranda of Andhra Maha Sabha.

	ఆంధ్రరాష్ట్రభాగము	మద్రాసురాష్ట్రము
భూమిశిస్తు	33529000	78123000
మొత్తము రివిన్యూ ఆదాయము	రు 107093000	రు 184724800

ఇట్లు ఆంధ్రరాష్ట్రము స్కాట్లాండు, ఐర్లాండు, బల్గేరియా, గ్రీసు దేశములకన్న రెట్టింపు విస్తీర్ణము కలిగి యున్నది. బెల్జియం, హాలెండు. డెన్మార్కులకన్న నాలుగురెట్లు పెద్దది. టర్కీకన్న కొంచెము పెద్దది. ఇటలీకన్న కొంచెము చిన్నది. మదరాసు రాజధాని ఇటలీతో సరిసమానముగా నుండును. ఈ దేశముల స్థితిగతులు పోల్చిచూడుడు.

ఆంధ్రదేశ పెద్దజమీందారీలు *

పేరు	1931—32 ఎస్టేటు రివిన్యూ (రాబడి)	1931—32 లో గవర్నమెంటు పేష్కషు
పర్లాకిమిడి	498400	79787
విజయనగరం	2016269	494816
బొబ్బిలి	621313	83453
జయపురం	1202018	15988
పిఠాపురము	597930	262782
వెంకటగిరి	1168363	368734
కాళహస్తి	582550	172982
మద్రాసు రాష్ట్రములోని మొత్తము జమీందారీలు	22312598	4991947

భారతదేశములో 8 లక్షల జమీందారులు కలరు. రమారమి 620 సంస్థానములు కలవు. ఈ జమీందారులు భోగవిలాసములందు ఎరిక్షనులందు తమసొమ్ము వ్యర్థపరుపక దేశక్షేమముకొరకు వినియోగింప దలచినచో పెక్కు విశ్వవిద్యాలయములు వైద్యాలయములు పరిశ్రమాలయములు స్థాపింపనగుపుట కెంతేని వీలుకలదు *

* Madras Land Revenue settlement Report 1931—32.

ఖద్దరు పరిశ్రమ.

ప్రత్తి రాటముపైన ప్రత్తి విడదీసి దూదితయారుచేయుటలో అర్థమణుగు ప్రత్తి ఒకవీసెడు దూదియగును. అర్థమణుగు ప్రత్తిలో 3 వీసెలు గింజ లుండును. ఈ గింజలు కూలిక్రింద పుచ్చుకొని దూది పట్టియిచ్చెదరు. అర్థమణుగు ప్రత్తి ఖరీదు రు 0-9-0 లు. ఒకవీసెడు దూది రు 0-10-0 లు. అర్థమణుగు ప్రత్తిని పట్టిదూదిగా చేయుటకు ఒకమనిషికి 5 గంట లగును. ఒక వీసెడు దూదిని ఏకులుగా చేయుటకు ఒకమనిషికి 5 గంట లగును. కూలి రు 0-5-0లు. ఒక వీసెడు ఏకులు 15 వ నెంబరునూలు 88000 గజములగును. 20 వ నెంబరు నూలు 60,000 గజములగును. ఈ వీసెడు తూనికగల 88000 గజముల నూలు వడకుటకు ఒకమనిషికి రోజుకు నాలుగంటలచొప్పున ఒకనెలయగును. కూలి రు 1-4-0. ఈ వీసెడునూలు 45 అంగుళముల వెడల్పుగల 9 గజముల గుడ్డ యగును. ఒక నేతగాడు రోజుకు 3 గజములు నేయును. వీసెనూలు 9 గజములు నేయుటకు 3 రోజులుపట్టును. నేతకూలి గజము 1 కి 0-2-0 చొప్పున రు 1-2-0లు. ఎస్టాబ్లిష్మెంటు ఖర్చులు గజము 1 కి రు 0-1-0 చొ॥ 0-9-0. ఇట్లు ఒకవీసెడుతూనికగల 9 గజముల గుడ్డ ఖరీదు రు 3-14-0 లు. అనగా 15 వ నెంబరు 14 పుంజములగుడ్డ 45 అంగుళముల వెడల్పుగలదిగజము 1 కి రు 0-7-0 లు అగుచున్నది. హెచ్చుగుడ్డ తయారుచేసినకొలదియు ధరతగ్గును. ఇప్పుడు సాదాఖద్దరు గజము 1 కి 0-6-6 చొప్పున గిట్టుచున్నది. పంజాబులో స్త్రీల పరిశ్రమవలన గజము 1 కి రు 0-4-0 కే వచ్చుచున్నది.

800 మంది ప్రజలుగల గ్రామమునకు సరిపోవు ఖద్దరు ఉత్పత్తి.

ఒకమనుష్యునికి దామాషాగా సాలుకు 12 గజములబట్ట కావలయునని నిర్ణయించవచ్చును. ఇది 8⅓ వీసెలు (10 పౌనులు) తూనికయుండును. అందువలన 800 మందిగల గ్రామమునకు 1000 వీసెల బట్ట కావలెను. దీనికి 1000 వీసెలదూది యుండవలెను. అర్థమణుగు ప్రత్తి ఒకవీసెడు దూది యగును. ఒక ఎకరమునకు 66⅔ వీసెల ప్రత్తిపండును. అందువలన

గ్రామమునకు కావలసిన బట్టకొరకు ప్రత్తిని పండించుటకు 80 ఎకరములు భూమి యుండవలెను.

	రు.
ఇది పండించుటకు ఖర్చు	800—0—0
భూమిపైన రివిన్యూ	60—0—0
ప్రతి రాటముపైన ఒకమనిషి రోజుకు $8\frac{1}{8}$ వీసెల చొప్పున సాలుకు 1000 వీసెల దూది ఏకుగలడు. వీసెకు రు 0-6-0 చొప్పున.	875—0—0
గంటకు 260 గజముల దారముచొప్పున రోజుకు నాలుగుగంటలు పనిచేయువాడు సాలుకు $16\frac{2}{3}$ వీసెల దూదిని 10-15 నెంబరు నూలుగా వడుకగలడు. అందువలన 1000 వీసెలు వడకుటకు 60 రాటములు కావలెను. వీసె 1 కి రు 1-6-0 చొప్పున 1000 వీసెలకు	1125—0—0
ఒక నేతగాడు అతని కుటుంబము కలిసి సాలుకు 250 వీసెలు నూలును 27 అంగుళముల వెడల్పుగల బట్టగా నేయగలడు. 1000 వీసెలు నూలునేయుటకు నలుగురు నేతగాండ్రు, కుటుంబములు నుండవలెను. ఇందుకు వీసెకు రు 1-8-0 చొ॥ 1000 వీసెలకు	1500—0—0
గ్రామమునకు కావలసిన యావత్తు బట్ట ఉత్పత్తిచేయుటకు	8360—0—0

ఈ విలువయెల్ల దినుసులలో చెల్లింపబడి గ్రామస్థులకే చెందును గనుక నష్ట ముండదు.

ఒక కుటుంబమునకు 5 గు రుందురని ఎంచినచో కుటుంబమునకు కావలసిన బట్ట 60 గజములు రోజుకు 2 గంటలు పనిచేసినచో ఆ కుటుంబమువారే చేసికొనగలుగుదురు.

* Article by Lakshmidas Purushotham, Young India. 6th Oct. 1921.

ఒకవీసెన్ను తూనికగలగుడ్డ తయారుచేయుటకు ఖర్చు. *

మిల్లుబట్ట ఉత్పత్తికి	పైసలు	ఖద్దరుత్పత్తికి	రు. అ. పై.
బొగ్గు	80.27	ఏకులుచేయువానికి	0—8—0
స్టోర్సు	43.38	నూలు వడకువానికి	0—9—0
కూలి	119.07	నేతగానికి	1—6—6
పెతనిధి	10.28	పరికరములలో తరుగు	0—1—6
అగ్నిభీమా	5.01		
		మొత్తం	2—4—0
మునిసిపలుపన్ను, ఇతరపన్నులు	4.71		
వడ్డి	16.98	మొత్తము తేడా	0—15—0
బటపైన కమీషను	13.80		
ఏజంటు కమీషను	2.49	గజము 1 కి ,,	
ఆదాయపుపన్ను	5.82		
వెరసి	251.76		

అనగా ఇది రు 1—5—0 లు

ఒకరూపాయ ఖద్దరు విలువలో ఎవరెవరి కెంతెంత మొత్తము చెందుచున్నది?

	రు అ. పై
పత్తి పండించువానికి	0—8—9
గింజలుతీసి దూది చేయువానికి	0—0—6
ఏకులు చేయువానికి	0—1—9
నూలు తీయువానికి	0—8—9
నేతగానికి	0—4—9

* 1926 సం॥ అక్టోబరు 21—28 తేదీలలో మహాత్మాగాంధిగారు 'యంగ్ ఇండియా'లో వేసిన పౌనుల లెక్కకు వీసెల లెక్క.

చాకలివానికి	0—0—6
వర్తకునికి	0—1[illegible]—0
వెరసి	1—0—0

ఖద్దరుబట్ట కొనినచో దానిలోని ప్రతిపైసయు దరిద్రుడగు భారతీయునికి జీవనాధార మగుచున్నది. ఒకరూపాయి మిల్లుగుడ్డ కొనినచో దానిలో పనిచేయువారికి చెందు స్వల్పపు కూలితప్ప తక్కినదంతయు మిల్లు యజమానునికి చెందును. ఒకరూపాయి విదేశిగుడ్డ కొనినచో మన దేశములోని మారుబేరపు వర్తకునిలాభముతప్ప తక్కిన దంతయు పరదేశీయులకే పోవును.

విదేశీబట్టలు - స్వదేశీ మిల్లుబట్టలు - ఖద్దరు.

రకము	గుడ్డవెడల్పు అంగుళములు	పొడుగు గజములు	నూలు నెంబరు	ఖరీదు రు. అ. పై.
1 నెం 9000 రు సీదు గ్లాస్కోమల్లు	58	20	80	9-12-0
2 కాలికోమిల్లు స్వదేశీ గ్లాస్కో	50	20	*	7-12-0
3 నెం 1702 సీమమల్లు	48	20	104	7- 7-0
4 అదేమాదిరి స్వదేశీ అంబికా మిల్సు మల్లు	45	20	*	5- 8-0
5 రామబాణము (జపాను)	44½	46½	884	11- 0-0
6 అదేమాదిరి స్వదేశీ అర్జున్ బాణము	44	46½	*	9- 0-0
7 సింగిల్ పులి కోరామల్లు (సీమ)	45	22	100	5- 2-0
8 నెం 9000 రు ఇంగ్లీషు కేంబ్రేకు	40	18	80	4- 0-0
9 స్వదేశీ అరుణా లాంగ్ క్లాత్	81	20	*	8-14-0
10 సాదాఖద్దరు నెం 15.	45	20	240	8-12-0
11 సన్నఖద్దరు	48	20	120	15- 0-0

* స్వదేశీ మిల్లుబట్టలు అదేరకము విదేశీవానికన్న కొంచెము ఎక్కువ కూనిక యుండును.

ఇంగ్లీషు - తెనుగు
వ్యవహారకోశము.

(పారిభాషిక నిఘంటువు)

సాధారణ నిఘంటువులందు కనబడని ఇంగ్లీషు పారిభాషికపదములు, సాంకేతికసమాసములు, వానికి తెనుగున వాడుకలో నున్న పర్యాయపదములు, విపులార్థములు నిందు కలవు. రాజకీయములందు అర్థిక న్యాయశాస్త్ర వ్యవహారములందు, వాణిజ్యవ్యాపారము లందు, బ్యాంకులందు, సహకార సంస్థలందు, వార్తాపత్రికలందు, సంభాషణలందు అనుదినము వినవచ్చుపదముల కెల్ల పర్యాయపదములు, అర్థములు, అనేక సంస్కృతాంధ్ర హిందీ మహారాష్ట్ర గ్రంథముల సాహాయ్యమున సంపాదింపబడినవి. కఠినములగు కొన్ని బ్యాకింగు వ్యాపారపదములకు విపులములగు వ్యాఖ్యానములు కలవు.

భూగోళ ఖగోళ శారీర తర్క వేదాంత గణిత శాస్త్రాది సాంకేతిక పదములు చేర్చబడినవి.

విజ్ఞానచంద్రికాగ్రంథమాలలోని పదార్థవిజ్ఞాన రసాయన భౌతిక జీవశాస్త్రాదిగ్రంథములం దుపయోగింపబడిన పారిభాషికపదముల పట్టికలు, మండలివారి అనుమతితో దీని కనుబంధముగా ముద్రింపబడుచున్నవి.

రమారమి 400 పుటలు. వెల తపాలాచార్జీగాక రు 1-8-0లు.

ముందుగా నాల్గణాల తపాలచీట్లంపి పేర్లు రిజిష్టరు చేయించుకొనువారికి వెల రు 1—0—0.

1. దక్షిణాఫ్రికా (దేశచరిత్ర).

482 పుటలు అనేకచిత్రపటములు, (కాలికో) వెల 2-0-0

2. అధినివేశస్వరాజ్యము (డొమినియన్ స్టేటస్).

250 పుటలు. దేశస్థితిగతుల జాబితాలు 86. వెలసాదా 0-8-0 మేలు 0-12-0.

3. ఆంగ్లరాజ్యాంగము. 80 పుటలు. వెల ఒక అణా.

వలయువారు:— దిగవల్లి వేంకటశివరావు, బి. ఏ., బి. యల్.,
బెజవాడ. అనివార్యపరిషు.

భారతదేశ స్థితిగతులు

లోకస్థితి గణనము

(STATISTICS)

ప్రబోధము

మనదేశ దుస్థితిని, ఇతర దేశముల యౌన్నత్యముతో పోల్చి చూచినగాని స్వరాజ్యావశ్యకత స్పష్టపడనేరదు. ప్రజాసేవకులకు, ప్రజాప్రతినిధులకు, ప్రచారకులకు, ఉపన్యాసకులకు, విద్యార్థులకు, అధ్యాపకులకు, అత్యంతోపయోగములగు ప్రపంచస్థితిగతుల లెక్కలు తెనుగున లేని కొఱతను సోదరుడు శివరావుగారు తీర్చినారు. చదువుకొన్న వారందరు, ఎల్లప్పుడును చేతనుంచుకొనవలసిన గ్రంథమిది. ఇందలి విషయములను ప్రజలలో బాగుగా వ్యాపింపజేయుట దేశభక్తుల పరమధర్మము.

—బాపినీడు.

దిగవల్లి వేంకటశివరావు,
బెజవాడ.

సర్వస్వామ్య సంకలితము]   1933.   [వెల 2 అణాలు.

వీనిలో నొకటిది మా గ్రంథమాలలో 3౯ వ కుసుమము.

తురుష్క ప్రజాస్వామికము

సుప్రసిద్ధ దేశనాయకులును గ్రంథకర్తలునగు శ్రీయుత అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు గారు దీనిని రచియించినారు.

మొట్ట మొన్నటిదాక అన్ని విషయములలోను వెనుకబడి, పారతంత్ర్యకష్టము ననుభవించి, ముస్తాఫా కెమాల్ పాషాయొక్క నాయకత్వమున స్వతంత్రముకొరకు పోరాడి యూరోపాలోని గొప్పదేశములతో సమానగౌరవము సంపాదించిన అభినవతురుష్క ప్రజాస్వామికచరిత్ర, రాజకీయ సాంఘిక ఆర్థిక ప్రజాజీవనమున నవలంబింపబడిన నవీన పద్ధతులు, స్వతంత్ర తురుష్కము పొందుచున్న సర్వతోముఖమైన సత్వరాభివృద్ధి, తెలుపు చరిత్రగ్రంథము. యూరోపా మహాసంగ్రామచరిత్ర, రహస్యపు టొడంబడికలు, విల్సన్ పదునాలుగు సూత్రములు, వర్సేల్సుసంధి, అంతర్జాతీయ సమితి, మాండేటులు, జర్మనీ చెల్లించవలసిన నష్టపరిహారము, యుద్ధరుణముల సమస్య, హిందూదేశపు ఖిలాఫతుద్యమము, ఈజిప్టు పర్షియా అరబ్బుదేశములలోని జాతీయోద్యమములు, ఆశియాఖండ పునరుజ్జీవనము, మొదలగు నవీన ప్రపంచచరిత్ర విషయము లెన్నియో నిందు వ్రాయబడినవి. ఇది యేగ్రంథమునకును భాషాంతరీకరణము గాదు. స్వతంత్రముగ వ్రాయబడిన గ్రంథము. స్త్రీ స్వాతంత్ర్యోద్యమము నుగూర్చి యొక ప్రత్యేక యధ్యాయము గలదు.

ప్రఖ్యాత ప్రతిభాశాలురగు శ్రీ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి గారు దీనికి అమూల్యమగు నొక పీఠిక వ్రాయుచు దీని ప్రాశస్త్యమును వర్ణించియున్నారు. అందువలన దీనినిగూర్చి వేరుగా వ్రాయ నవసరము లేదు. ఆర్టుకాగితములపైన అనేక చిత్రపటములు గలవు.

క్రౌను [illegible] పుటలు 3[illegible]0

వెల: కాలికోబైండుకు 1—8—0 ఇతరులకు 1—12—0
సాదాబైండు 1—0—0.

రెండవ గ్రంథము 40 [illegible].

అధినివేశ స్వరాజ్యము.

DOMINION STATUS.

గ్రంథకర్తలు

దిగవల్లి వెంకటశివరావు బి. ఏ., బి. యల్.

చెఱుకుపల్లి వెంకటప్పయ్య ఎం. ఏ., బి. యల్. గార్లు.

బ్రిటీషు సామ్రాజ్యములో ఇంగ్లాండుతోపాటు సరి సమాన గౌరవము స్వాతంత్ర్యము ప్రజాప్రభుత్వముగల రాజ్యములగు కెనడా, ఆస్ట్రేలియా, ఐరిషు ఫ్రీస్టేటు మొదలగు అధినివేశముల రాజ్యాంగచరిత్ర, వాని రాజ్యాం

క స్వరూపస్వభావములు, "అధినివేశ స్వరాజ్యము" వలన నివి పొందుచున్న ప్రయోజనములు, ఫెడరలు రాజ్యాంగపద్ధతి, ఆంగ్లరాజ్యాంగమును గూర్చిన రాజ్యాంగ శాస్త్రగ్రంథము.

ఇట్టి విషయములెల్ల క్రోడీకరింపబడిన గ్రంథమాంగ్ల మునకూడా లేదని చెప్పవచ్చును. భారతదేశ రాజ్యాంగ సంస్కరణలయొక్క మంచిచెడ్డలను గ్రహింపవలెనన్నచో నిది చదివితీరవలెను. వివిధదేశ స్థితిగతులు తెలుపు అంకెలజాబితాలు(Statistics)86 గలవు. 250 పుటలు. వెల రు 0-8-0 మాత్రమే. చందాదారులకు మేలుప్రతి; ఇతరులకు సాదాప్రతి. ఇతరులకు గ్లేజుప్రతి రు 0-12-0 లు.

మామండలి చందాదారులగు తమకు

మామండలిలో చందాదారులగుదురని తమకు ఈ రెండుగ్రంథములను ఒకే వి. పి. గా పంపుచున్నాము. దయతో స్వీకరింపగోరెదము.

చందాదారులు కానివారు పుస్తకములకొరకు మాకు గాని గ్రంథకర్తలకుగాని బెజవాడకు వ్రాసుకొనవలయును.

చిత్తగించవలెను,

బెజవాడ, 2—8—33.

కార్యదర్శి,
విజ్ఞానచంద్రికా మండలి.

వాణీ ప్రెస్, బెజవాడ.

ఆంధ్రపత్రిక సంపాదకీయ వ్యాసము!

అధినివేశ స్వరాజ్యమును గూర్చిన యభిప్రాయము.

"...గ్రంథకర్తలు వివిధ అధినివేశరాజ్యముల స్వభావమును చక్కగ వివరించిరి. స్వరాజ్యసిద్ధివలన ఈ రాజ్యములకు గలిగినమేళ్ళను వీరు వివరించిరి. భారతదేశమునకు స్వరాజ్య మొసగుటకు గాను దెలుపబడు ఆక్షేపణ లెవ్వియు నిలువజాలవని గ్రంథకర్తలు కెనడా మొన్నగు రాజ్యముల చరిత్రనుండి ఉదాహరించిరి. ...కడపటి అధినివేశమగు దక్షిణ ఆఫ్రికా విధానమునుగూడ వీరు వివరించిరి....గ్రంథకర్తలు వివిధ రాజ్యము లెట్టుల యభివృద్ధిగాంచెనో చక్కగ వివరించి హిందూదేశము గూడ స్వరాజ్యసిద్ధికి పిమ్మట నభివృద్ధిజెందుట కెట్టి యవకాశములు గలవో తేటపరచిరి. స్వరాజ్యము సిద్ధింపకముందు అధినివేశరాజ్యములు నికృష్టదశ యందే నిలిచియుండెను. వీని చరిత్రను భారతీయు లీసమయమున బఠించి నిజస్థితిని గ్రహించుట యుక్తమగును. మాయొద్దనుండు నట్టి అధినివేశస్వరాజ్యము అను గ్రంథమునందు ప్రజలలో నీ విషయము కరతలామలకము గా వింపబడెను. ఆంగ్లభాషరాని ఆంధ్రుల కీగ్రంథము మిగుల నుపయుక్తముగ నుండగలదు."

ఆంధ్రపత్రిక 2—9—33 శనివారము.

—:o:—

1 దక్షిణాఫ్రికా.

విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమాల 36 వ గ్రంథము.

ఇది దక్షిణాఫ్రికాదేశ చరిత్ర. వలస కేగిన భారతీయుల చరిత్ర. గాంధిమహాత్ముడు ప్రయోగించి విజయముగాంచిన సత్యాగ్రహ చరిత్ర. 482 పుటలు. అనేకచిత్రపటములు. కాలికో బైండు. మాడరన్ రివ్యూపత్రిక ప్రశంసించినది. వెల: రెండురూపాయలు.

2 ఆంగ్ల రాజ్యాంగము.

ప్రపంచములో నుత్కృష్ట ప్రజా ప్రభుత్వమని, రాజ్యాంగమని పేరుపొందిన ఇంగ్లాండుదేశముయొక్క రాజ్యాంగ స్వరూపస్వభావములను దెలుపు చిన్న గ్రంథము. 80 పుటలు. వెల ఒక అణా.

వలయువారు:—

'దిగవల్లి వేంకట శివరావు,

బెజవాడ' అని వ్రాయుడు.

విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమాల : ౪౦

అధినివేశ స్వరాజ్యము.

(DOMINION STATUS.)

గ్రంథకర్తలు:

దిగవల్లి వేంకటశివరావు, చెరుకుపల్లి వేంకటప్పయ్య.

బ్రిటీషు సామ్రాజ్యమున ఇంగ్లాండుతోపాటు సమానగౌరవముగల సరిసమాన భాగస్వాములై, పరిపూర్ణ బాధ్యతాయుత ప్రజాప్రతినిధ్య స్వపరిపాలనము, స్వాతంత్ర్యము, ప్రజాప్రభుత్వముగల అధినివేశముల రాజ్యాంగపరిణామచరిత్ర. భారతదేశ రాజ్యాంగ సంస్కరణల మంచిచెడ్డ లెఱుగఁగోరు వారలెల్లరు చదువుట యావశ్యకము. 'డొమినియన్ స్టేటస్' అనగానేమి? అధినివేశస్వరాజ్యము యొక్క స్వరూపస్వభావము లెట్టివి? అట్టి స్వరాజ్యము ననుభవించుచున్న కనడా, దక్షిణాఫ్రికా ఆస్ట్రేలియా ఐరిషుఫ్రీస్టేటు రాజ్యములకా స్వాతంత్ర్య మెట్లు లభించినది? బ్రిటీషు సామ్రాజ్యము ఇంగ్లాండు అధినివేశములు కలిసినభాగస్వామ్య మెట్లయినది? స్వరాజ్యము పొందునాటికి అధినివేశములను స్వరాజ్యార్హతయుండెనా? స్వరాజ్యమువలన నవి పొందుచున్న రాజకీయార్థిక సాంఘికప్రయోజనము లెట్టివి? ఫెడరల్ లేక సంయుక్త రాజ్యాంగమన నేమి? సమప్రమాణ నియోజనపద్ధతి (ప్రపోర్షనల్ రిప్రిజెంటేషన్) ప్రజాప్రభుత్వమున కెట్లు తోడ్పడును? అను విషయములెల్ల బాగుగా చర్చింపబడినవి. వివిధదేశముల యొక్కయు అధినివేశముల యొక్కయు స్థితిగతుల సాదృశ్యవైదృశ్యములను తెలుపు లోకస్థితిగణనము (Statistics) అంకెల పట్టికలు 36 కలవు. 250 పుటలు. ఈ తరుణమున ప్రతి రాజకీయ విద్యార్థి రాజకీయ వేత్త ప్రతి ఆంధ్రుడు చదువవలసిన పుస్తకము.

వెల సాదా ప్రతి 0—8—0
మేలు ప్రతి 0—12—0

వలయువారు:—

దిగవల్లి వేంకటశివరావు, బెజవాడ

అని వ్రాయవలయును.

Printed at the Andhra Grandhalaya Press, Bezwada—1933.